2026

IbsenMagasinet

Magasinet løfter fram Ibsens betydning,
Skiens rolle og forberedelsene mot
200-årsmarkeringen i 2028

IbsenMagasinet 2026 er en årbok fra Ibsenforbundet som gir et bredt innblikk i aktiviteter, prosjekter og perspektiver knyttet til Henrik Ibsen, Ibsenbyen Skien og forberedelsene fram mot 200-årsjubileet i 2028.

Redaksjonen

Redaktør: Turid Ose, styreleder Ibsenforbundet
Linnea Dale, kreativ leder Henrik Ibsen museum
Julie Nordahl, leder Sølvåren Ibsen formidlingssenter
Svein Eriksen, prosjektkoordinator Ibsen 2028 Skien kommune
Anette Storli Andersen, teamleder DKS Telemark fylkeskommune
(permisjon fra redaksjonen høsten 2025)
Dag Brekke-Rasmussen, kasserer og markedsfører Ibsenforbundet

Ibsen byen Skien — Første akt startet her

IBSEN forbundet

TELEMARK fylkeskommune

SKIEN KOMMUNE

HENRIK IBSEN MUSEUM
Telemark museum

SØLVÅREN

Ibsen Scope

IBSEN HUSET

TEATER IBSEN

Magasinet er støttet av Den Norske Handelsstands Understøttelsesfond
Skulpturer forside, sidene 4, 68 og 69: Nina Sundbye
Foto forside samt alle skulpturer: Maria Sundet Selander

Design og trykk: WERA

Innhold

Turid Ose
Forord 5

Svein Eriksen
Ibsenbyen Skien – Første akt startet her 7

Torun O. Wernberg
Byen der alt startet: Nå forbereder Skien seg til Ibsen 2028 10

Anette Storli Andersen
«Ibsen ble ikke stor på tross av, men fordi han var født i Skien i 1828» 15

Vibeke Nyblin
Karakterfast dikter 21

Helle Riis
Den nasjonale Ibsenprisen – Norges eneste dramatikerpris 23

Hilde Guri Bohlin
Ibsen Scope ser på verden gjennom Henrik Ibsens briller 26

Linnea Dale
Bukkespranget – Ibsenkonferansen i Skien 36

Annette Winkelmann
Ibsen Summer Academy 2026 – verden til Skien og Ibsen til verden 39

Julie Nordahl
Ibsenbiblioteket i Skien – et samspill mellom arkitektur, litteratur og opplevelser 43

Trond Aarstad Jr.
«Død og pine, Christine!» 46

Bjørn Rudborg
Historien om Henrik Ibsen museum 55

Jørgen Haave
Dikter-sofa finner sin fortelling 60

Lise Lotte Henriksen
«Jeg må! Jeg må; så byder meg en stemme i sjelens dyp, – og jeg vil følge den», sier hun og smiler lurt. 63

Andreas Gilhuus
Ibsenhuset mot 2028 – en viktig omstilling og en ny mulighet for byen 66

Ibsenforbundet 80 år i 2028 70

Jubileumsbok 2028 71

Ibsensteder i Skien – kart 72

Kjære leser!

Henrik Ibsen 200 års jubileum starter i Skien 20. mars 2028. Det blir stor festivitas fra mars og resten av året i Ibsens fødeby. Hele landet vil være med på å markere vår verdensberømte dramatiker. Kulturinstitusjoner lokalt, nasjonalt og internasjonalt har startet forberedelsene.

Nasjonalbiblioteket har det overordnede ansvaret for alle forfatterjubileer. Regjeringen har bestemt at feiringen markeres som Ibsenåret 2028 og at åpningen av jubileet skal legges til Skien.

Så langt er det ikke satt av ekstra midler til denne feiringen. Kulturinstitusjonene må søke som vanlig om økonomisk støtte til sine produksjoner. Det er heller ikke lagt noen føringer overfor «søkersteder» at Ibsen-relaterte produksjoner skal prioriteres.

Til tross for den usikre økonomien frem mot 2028, er planleggingen av jubileet i full gang. Skien kommune samarbeider tett med fire kulturinstitusjoner i Grenland, nemlig Telemark museum og Henrik Ibsen museum på Venstøp, Skien bibliotek og Sølvåren Ibsen formidlingssenter, Teater Ibsen og Ibsenhuset. Ibsenforbundet er invitert med i dette samarbeidet.

Mange ideer er luftet, noen er landet og noen prøves ut og blir til mens vi går veien mot 2028.
Noen aktiviteter er allerede etablert:
– Norges eneste dramatikerpris, den nasjonale Ibsenprisen deles årlig ut i Skien 20. mars, Ibsens fødselsdag.
– Ibsen Scope har sitt sete ved Teater Ibsen i Skien.
– Ibsen seminaret Bukkespranget er etablert, arrangeres årlig i mars.
– Ibsen Summer Academy, utviklet av Sølvåren Ibsen formidlingssenter og gjennomføres hver sommer.

Helle Riis, Sølvåren Ibsen formidlingssenter, mente at Skien burde ha et Ibsen-magasin til den store feiringen i 2028. Ibsenforbundet ble forespurt, tok utfordringen og påtok seg redaktøransvaret.

I dette første nummeret av IbsenMagasinet får du et innblikk i noen av aktivitetene som pågår i Ibsens fødeby og omegn samt noen tanker mot 2028.

Magasinet hadde ikke sett dagens lys uten kreativt og godt samarbeid. Stor takk til alle bidragsytere! Takk til billedhugger Nina Sundbye! En spesiell takk til Telemark fylkeskommune, Skien kommune, Telemark museum og Skien bibliotek Sølvåren Ibsen formidlingssenter som har frigitt arbeidstid til redaksjonsarbeid! Stor takk til hele redaksjonen for godt samarbeid! Takk til Wera for kreative ideer og design!

Denne utgivelsen hadde ikke vært mulig uten generøs økonomisk støtte fra Den Norske Handelstands Understøttelsesfond og fra Skien kommune. Takk!

God lesing!
Det er nå det starter...

Turid Ose
Redaktør

Første akt startet her
Ibsen byen Skien
Ibsenbyen.no

av Svein Eriksen, Prosjektkoordinator Ibsen 2028 Skien kommune

Ibsenbyen Skien – Første akt startet her

Du har kanskje sett slagordet «Første akt startet her» på ibsenbyen.no eller i trykksaker. Kanskje har du lurt på hva det egentlig betyr? Det handler om Henrik Ibsen og om hvordan de første årene i et menneskes liv legger grunnlaget for alt som kommer senere.

Hva betyr «første akt»?

I et teaterstykke er første akt mer enn bare begynnelsen. Det er her vi møter karakterene, ser de første konfliktene og får spørsmålene som driver dramaet videre. Hvem er disse menneskene? Hva ønsker de? Hvilke styrker og svakheter bærer de med seg? Og hvilke mysterier skjuler seg i situasjonene som oppstår?
Første akt setter tonen. Den forklarer hvorfor stykket utvikler seg som det gjør. Uten den – ingen historie.

Henrik Ibsens første akt begynte i Skien

For Henrik Ibsen startet første akt i Skien i 1828. Alle liv begynner et sted – i en familie, en samfunnsklasse, et lokalsamfunn, i et land og en tid. Vi fødes inn i rammer som gir både muligheter og begrensninger. Vi møter mennesker som påvirker oss, og vi opplever hendelser som former oss – både i det personlige og i det større samfunnsmessige bildet.
Alt dette skaper drømmer, håp og forventninger som til slutt blir en del av personligheten. Det gjelder alle mennesker – og det gjelder Henrik Ibsen.

Hvorfor er dette viktig nå?

Hvorfor legger vi vekt på dette i Skien nå, fram mot Ibsen-jubileet i 2028? Fordi forskningen på Ibsens barndom og ungdomsår (1828–1843) har gjort store fremskritt siden forrige store Ibsen-markering i 2006.

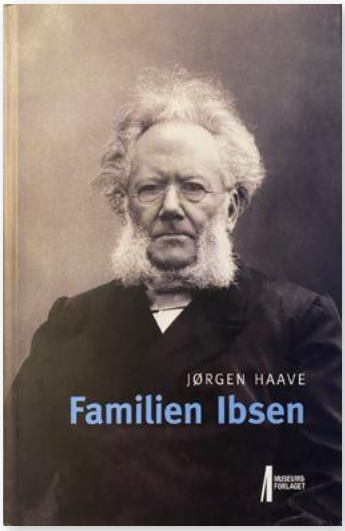
To bøker har særlig endret bildet:
– **Jon Nygaard**: «… *af stort est du kommen» Henrik Ibsen og Skien* (2013)
Om boka sies det: «Med denne boken er fagmiljøet nødt til å stille mange og grundige spørsmål ved måten Henrik Ibsens biografi og diktning er fremstilt på.»
I et intervju her i magasinet (side 15) sier Nygaard: «Ibsen ble ikke stor på tross av, men fordi han var født i Skien i 1828».

– **Jørgen Haave**: *Familien Ibsen* (2017)
Haave skriver at det «har skjedd et paradigmeskifte innen forståelsen av Henrik Ibsens oppvekst og familieforhold i løpet av de siste tiår», og at «vi nå har kunnskaper som gjør det nødvendig å kvitte seg med mange av de forestillingene som var bærende for den gamle diskursen om Ibsen og Skien».

I komprimert og noe karikert form oppsummerer Haave den gamle fortellingen slik:
«Den gamle fortellingen om Ibsens oppvekst hevdet at Knud Ibsen var en brutal alkoholiker med et konfliktfylt forhold til eldstesønnen. Det var også derfor han mistet familieformuen, hevdes det, fordi han drakk og ødslet. Og da pengene forsvant, måtte de flytte til det falleferdige småbruket

langt utenfor byen, hvor de ble tvunget til å leve som fattige bønder. Den sosiale deklasseringen gjorde Knud Ibsen enda mer tørstig og hissig, mens lille Henrik skammet seg over farens karakterløshet og utviklet mindreverdighetskomplekser».

Jon Nygaard og Jørgen Haave har begge gitt vesentlige bidrag til den nye fortellingen om Henrik Ibsen og Skien. Vi oppfordrer alle som er interessert til å lese de to bøkene.

Hva sier den nye forskningen?

Den nyere forskningen gir et mer nyansert og ganske annet bilde av Ibsens oppvekst:

– Skien var ikke en ubetydelig kystby, men et økonomisk og kulturelt maktsentrum med handel og en sterk overklasse.
– Familien Ibsen var en del av byens elite og hadde nære forbindelser til de mest innflytelsesrike miljøene.
– Oppveksten var ressurssterk og kulturelt stimulerende – langt fra bildet av fattigdom og sosial isolasjon.
– Familien opplevde økonomiske problemer, men ikke total ruin, i alle fall ikke i Henriks barne- og ungdomsår i Skien. Familien hadde penger, levde med tjenestefolk og selskapelighet og beholdt lenge sin sosiale status – også etter flyttingen til Venstøp.
– De økonomiske problemene skyldtes ikke farens karakter og alkoholmisbruk, men strukturelle samfunnsendringer, som blant annet økte avgifter og framveksten av en mer regelstyrt rettstat, noe som også rammet de fleste familier i den gamle overklassen.
– Henrik var som barn kreativ og selvsikker – ikke en skamfull fattiggutt.

Kort sagt: Tidligere forskning har undervurdert betydningen av at Henrik Ibsen ble født inn i en av Skiens mest privilegerte familier, og overvurdert både realitetene i og konsekvensene av familiens økonomiske nedgang.

En ny første akt for Skien

Dette gir Skien og Telemark en unik mulighet fram mot jubileet i 2028: å vise verden en ny første akt i Henrik Ibsens liv. Ikke en historie om nød og skam, men om ambisjoner, kulturell kapital og sosiale omgangsformer og nettverk – faktorer som ble avgjørende for Henrik Ibsens utvikling som menneske og dramatiker.

Jon Nygaard og Jørgen Haave har begge gitt vesentlige bidrag til den nye fortellingen om Henrik Ibsen og Skien. Vi oppfordrer alle som er interessert til å lese de to bøkene.

av Torun O. Wernberg, Kulturkontoret Skien kommune

Byen der alt startet: Nå forbereder Skien seg til Ibsen 2028

Ibsen 2028 nærmer seg, og Skien ruster seg til tidenes kulturløft. Byen skal feire dramatikeren – men også bruke arven hans til å skape nye møteplasser, nytt engasjement og ny stolthet.

Ordfører Marius Roheim Aarvold og kultursjef Guro Honningdal legger ikke skjul på stoltheten når de snakker om byens store dramatiker – og om hvor viktig han er for Skiens identitet.
Om bare to år skal Skien, Norge og resten av verden markere 200-årsjubileet for Ibsens fødsel.

Åpningsdagen er spikret. Den er lagt til Ibsens fødselsdag den 20. mars, i byen der han ble født. Bak kulissene er det full aktivitet.

Visjonen er ambisiøs – selvsagt, og nedfelt i Strategiplan for Ibsen 2028: Skien skal være *Ibsenbyen som utfordrer og begeistrer.*

– Regjeringen har bestemt at jubileet skal åpnes her i Skien. Det innebærer både forpliktelser og muligheter for å få regionen vår rustet og rigget klar for den store dagen, sier kultursjef Guro Honningdal.

Byggeprosjekter i verdensklasse

To bygg skal danne den solide rammen rundt feiringen: det nye Ibsenbiblioteket med formidlingssenteret Sølvåren, og oppgradering av Henrik Ibsen museum Venstøp. Begge skal ferdigstilles til jubileet.

På Venstøp skal låven gjøres om til et helårsmuseum, mens våningshuset føres tilbake i tid – slik det fremstod da den vordende dramatikeren tråkket sine barnesko der.

– Det å få to bygg som jeg mener er i særklasse, også i et verdensperspektiv, gir oss helt nye muligheter. Vi får fasiliteter som gjør oss bedre rustet til å ta imot besøkende, profesjonalisere og utvikle reiselivet, og gjøre Ibsen mer tilgjengelig. Dette vil gjøre oss i stand til å lykkes med de målene vi har satt oss, tror ordfører Marius Roheim Aarvold.

Fortsetter å engasjere verden

Henrik Ibsen trenger egentlig ingen introduksjon. Han er en av verdens mest betydningsfulle dramatikere og regnes som «det moderne dramas far». Med sin direkte og utfordrende dramatikk begeistret og provoserte han i sin samtid – og gjør det fortsatt i dag.

Dramatikken hans leses, spilles og tolkes daglig verden over. I Skien spares det ikke på kreativiteten fram mot jubileumsåret: både store og små kulturaktører skal skape kunst- og kulturopplevelser som løfter fram Ibsens dramatikk i mange ulike formater.

Honningdal har stor tro på at et tett samarbeid mellom kultur- og reiselivsaktører vil gi opplevelser som er uventede, lekne – og kanskje spektakulære.

– Vi kan både begeistre og utfordre gjennom ulike kunst- og kulturuttrykk. Folk trenger forskjellige innganger for å forstå litteraturen, som jo kretser rundt komplekse menneskelige dilemmaer og relasjoner. Ibsens tekster tåler både nytolkning og risting.

At Nora fortsatt provoserer enkelte steder i verden når hun smeller døra igjen, sier sitt.

Aarvold nikker: – I Kina har begrepet «noraisme» erstattet feminisme – oppkalt etter Nora. Det er det ikke mange nordmenn som vet. Ibsen er mer aktuell internasjonalt enn mange tror.

Honningdal er også fascinert av hvordan Ibsen stadig «tas hjem» ulike steder i verden. – Da Ibsen bodde i Amalfi i Italia, skrev

> Ibsen er mer aktuell internasjonalt enn mange tror

han store deler av *Et dukkehjem*, inkludert scenen med den berømte tarantella-dansen. Dermed føler mange der at Ibsen også er «litt deres». At man gjør historien til sin egen, synes jeg er fint, sier hun.

Snipetorp: En tidsreise midt i Skien

En annen viktig del av formidlingen er Skiens

Kultursjef Guro Honningdal og ordfører Marius Roheim Aarvold ser fram til å feire Skiens store dramatiker i 2028. Foto: Kyrre Jansen

egen historie – fortellingen om en by i utvikling.

Byen Ibsen ble født i, er for lengst brent og borte. Trebebyggelsen i Snipetorp er det eneste autentiske bymiljøet som står igjen fra Ibsens tid.

– Skien, på Ibsens tid, var i en fase preget av utvikling, med fossedur og sagbruk. Samtidig var det en vanskelig periode for Ibsenfamilien, som så mange andre opplevde økonomisk nedgang. For oss er bebyggelsen på Snipetorp et kjent miljø, men for besøkende er det et opplevelsesrikt møte med historien, sier Honningdal.

Vil løfte hele regionen

Aarvold tror ringvirkningene av Ibsen 2028 kan bli store – ikke bare for Skien, men for hele Telemark.

– Se på H.C. Andersens Hus i Odense. Det har gjort underverker for byen – økonomisk, kulturelt og bymessig. Om vi klarer halvparten, vil det bety masse. Flere besøkende gir mer kultur, mer næringsliv, mer av alt. Dette er en Telemarksatsing, og vi er heldige som har fylkeskommunen som støttespiller.

Honningdal legger til: – Arven etter Ibsen er allerede synlig i Skien. Kunstnerbyen, friby-ordningen, Ibsen Scope – det skjer mye. Men viktigst av alt: Ibsen er for *alle*. Barn og unge *særlig*. Det verste som kan skje er at noen føler at Ibsen ikke er for dem.

– Det er derfor det er genialt å integrere et

Men viktigst av alt: Ibsen er for alle. Barn og unge særlig. Det verste som kan skje er at noen føler at Ibsen ikke er for dem.

Ordfører Marius Roheim Aarvold setter krone på Ibsen under den årlige feiringen av hans fødselsdag i Skien. Foto: Kyrre Jansen.

folkebibliotek med et formidlingssenter, slik vi skal gjøre i det kommende Ibsenbiblioteket, skyter Aarvold inn.

– Vi vet at nye bibliotek i dag brukes mest av unge, og dermed får man en naturlig formidling av Ibsen. Det er gjennomsyret i hele bygget. Det gir en ekstra dimensjon som vil støtte opp under strategien vår, og styrke stoltheten over at Ibsen er fra Skien.

En folkefest i emning

Om to år skal Skien pulsere. Gater fylles, rom åpnes, kunstnere skaper – og publikum strømmer til. Skien har mange dyktige folk, og nå skal de samles.

Vi håper jubileet blir en folkefest, der alle – ikke bare kulturinstitusjonene, men også næringslivet – er med på å fylle byen med liv. Alle skal kjenne på stoltheten over at nå er det fest i byen. Vi rigger til allerede nå. Vi bygger og forbereder gatene våre mot 2028; både Kongens gate og Torggata skal stå ferdige til det store jubileet.

– Det er nok Ibsen til alle, men han ble bare født ett sted. Og det stedet er Skien, avslutter ordfører Aarvold.

En så viktig kulturpersonlighet må ha en spesiell bakgrunn. Det var utgangspunktet mitt: Det måtte være noe med Skien som gjorde at Ibsen ble mulig. Og jo mer jeg gravde, jo mer fant jeg!

av Anette Storli Andersen, teamleder DKS Telemark fylkeskommune

Ibsen ble ikke stor på tross av, men fordi han var født i Skien i 1828

Professor emeritus Jon Nygaard intervjuet av Anette Storli Andersen

Var Henrik Ibsen en europeer som tilfeldigvis var født i Norge? Var Skien en ubetydelig liten kystby som tilfeldigvis ble Ibsens fødeby? Og var Henrik Ibsen «født til kunstner»? «Tvert imot!», sier Jon Nygaard.

I 2013 ga Nygaard ut boka «…af stort est du kommen» Henrik Ibsen og Skien der han ved å kombinere kilder til Skiens historie og Ibsens slektshistorie viser at Ibsen ble født inn i det absolutte toppsjiktet i det norske samfunnet og i en by som gjennom flere hundre år før Ibsens fødsel sto sentralt i moderniseringen av Norge.

Nå skriver den pensjonerte professoren i teatervitenskap og Ibsen-studier på en ny biografi om Ibsen. I den forbindelse har han skrevet en kortversjon av sin nye tolkning av Skienssamfunnets betydning som Ibsens faktiske utgangspunkt, som tidligere er publisert eksklusivt på ibsenbyen.no. I den forbindelse har Anette Storli Andersen snakka med Nygaard om Ibsen-interessen og bakgrunnen for den nye biografien.

I 2028 er det 200 år siden Ibsen ble født i Skien

Hvorfor er det verdt å markere?

– Det er mange grunner til det. Den ene er selvfølgelig at Henrik Ibsen regnes for å være verdens viktigste dramatiker etter Shakespeare. Den andre er at det nesten ikke går en dag uten at det settes opp et Ibsen-drama eller publiseres en artikkel om Ibsen et eller annet sted i verden. Og dessuten: Når man i 2006 til de grader kunne markere at «hurra, hurra, Ibsen har vært død i 100 år», er det i 2028 enda større grunn til å feire at det er 200 år siden at han ble født – og ikke minst markere hvor han ble født.

Engasjementet for Ibsen

Du har forska på Ibsen i mer enn 50 år. Hvorfor det?

– I 1969 var jeg ferdig med magistergraden i litteraturvitenskap og deltok på mitt første Ibsen-seminar på Lysebu. Der var både akademikere og teaterkunstnere samlet – og det var et lurveleven uten like! Skuespiller og teaterinstruktør Claes Gill måtte legges i stabilt sideleie og hente seg inn før han kunne fortsette diskusjonen.

– Ibsen-interessen min hadde i og for seg vært der lenge, men på Lysebuseminaret erfarte jeg hvilken enorm energi og engasjement det var i feltet. Det tiltrakk meg: her er det gøy, her er det action, dette engasjerer selv anstendige professorer og andre tørrpinner! De var som kuer som hadde stått på båsen en hel vinter, det var så mye energi i feltet! Men et så sterkt engasjement har jeg nok ikke opplevd siden.

Det må være noe med Skien

Hvorfor mener du at det er så viktig at Henrik Ibsen ble født i Skien?

– Det er mange grunner til det. En så viktig kulturpersonlighet må ha en spesiell bakgrunn. Det var utgangspunktet mitt: Det måtte være noe med Skien som gjorde at Ibsen ble mulig. Og jo mer jeg gravde, jo mer fant jeg! Skien var ikke noe hvilket som helst sted på det tidspunktet Ibsen ble født, og han ble født inn i og vokste opp i en betydelig overklassefamilie. Men så går det utfor med hele patrisierklassen, familien Ibsen og alt sammen. Ibsens erfaring fra Skien er at den verden som er, raser sammen. Og så må man forsøke å kravle seg opp igjen eller hoppe i fossen.

«Skien er mye viktigere enn jeg hadde trodd»

– Interessen min for Skien startet med at jeg fikk være med Einar Østvedt rundt i Skien. Han kjørte foran med moped og jeg kjørte etter i bil.

Og for Østvedt var alle dører åpne – også til Løvenskiold på Fossum.

Østvedt var ikke akkurat av dem som underslo alle Skiens herligheter og muligheter, og jeg var nok litt skeptisk. Noen år seinere fikk jeg i oppdrag å lage en videopresentasjon om Ibsen og Skien for museet, og da oppdaget jeg at «oi-oi-oi: Skien var virkelig mye viktigere enn jeg har trodd!»

Det startet interessen for å lete bakover i Skiens historie for alvor. Jeg ble opptatt av hvordan geologien hadde skapt naturlige forutsetninger for et industrianlegg, hvordan arkeologiske utgravinger underbygde Skiens historiske betydning som handelssted, Skiens pionérposisjon innen industri etter reformasjonen og etter hvert også Ibsens enestående slektshistorie.

Henrik Ibsen var patrisiersønn og tilhørte Norges absolutte overklasse

Hva var så spesielt med Ibsens bakgrunn?

– Dette er noe det har tatt lang tid å forstå. Først oppdaget jeg betydningen av Skien, men det var først da jeg begynte med slektsgransking at det gikk opp for meg at det ikke er måte på hvem Henrik Ibsen var i slekt med! Fra den tidlige industrialiseringa på 1500-tallet og fram til nedjevninga av patrisierklassen fra 1830-tallet, var Skien et sted eliten flyttet til. Ibsens slekt, både forfedre og formødre er en ansamling av de øverste 10% i Norge – som av ulike grunner havner i Skien. Han tilhørte både på morssiden og på farssiden den absolutte overklassen i Norge.

– Før 1814 var patrisierne de som styrte internasjonal handel og eide jernverk og sagverk. Det var de som styrte Norge. Patrisierne var avhengige av samhold og hadde tette familiebånd, selskapelighet, økonomiske bånd og en egen justis for å holde klassen flytende. Det var litt som et klatrelag: alle var i det samme tauet, og hvis én ramlet, måtte de få ham opp for å unngå å ramle alle sammen. Gjeld var en æressak.

– Problemet var at når det ble økonomiske nedgangstider raknet hele systemet for patrisierklassen. Og med den nye embetsmannsstaten etter 1814 ble det umulig for dem å operere slik som før.

> Noe av det som var avgjørende for at Henrik Ibsen ble dikter, var oppløsningen av patrisierklassen. Han kunne ikke fortsette som forfedrene, men måtte finne en annen vei.

Henrik Ibsen kunne ikke fortsette som forfedrene

Hvilken betydning hadde oppveksten i Skien for Ibsen som dikter?

– Jeg kan ikke gi et veldig enkelt svar på det. Men det er noe med at hvis du er født med sølvskje i munnen, går det deg som regel bedre enn hvis du ikke er det. Noe av det som var avgjørende for at Henrik Ibsen ble dikter, var oppløsningen av patrisierklassen. Han kunne ikke fortsette som forfedrene, men måtte finne en annen vei. Knud Ibsen prøvde også på det, men lyktes ikke.

Noe av det Ibsen tok med seg fra bakgrunnen i patrisierklassen i Skien, er det ytre. I det bildet vi nå kjenner ham, går han med flosshatten, stiller uret og går til Grand café. Når du driver med noe sånt, må du ha ganske store tanker om deg sjøl, eller så synes du at det er sånn jeg egentlig skal opptre.

Ibsen kunne aldri skrevet en bondefortelling

– Ibsen hadde en helt annen bakgrunn enn Ibsens samtidige studenter og senere diktere. Tenk bare på Vinje eller Bjørnson. «Alle» hadde vokst opp på landet – bortsett fra Henrik Ibsen. Som ung dikter passet han ikke inn i det som var definert som det norske. Han hørte ikke hjemme i den norske bondestanden. Ibsen har ikke hatt en bonde i slekta, har aldri hatt møkk under neglene, han har aldri hatt Vesleblakken eller noe av de greiene der. Henrik Ibsen kunne aldri skrevet en bondefortelling, det var totalt fjernt fra hans egen verden.

– Derimot var han den første virkelige urbane dikterpersonlighet i Norge. Han søkte det urbane og elitene. Lesekyndigheten i Skandinavia og i Norge var høy, og han fikk etter hvert et mye større lesende publikum enn hva teaterpublikummet var. Fordelen med Dansketida var at skriftlig norsk og skriftlig dansk fremdeles var likt nok til at Ibsen kunne gi ut bøkene sine til en lesende overklasse i Norge og Danmark. Ibsen var dannet og kom fra en urban overklassekultur i Skien og forsøkte ikke å fornorske skriftspråket. Referansene hans var den overklassen han hadde tilhørt og som han beveget seg mot.

Dyktig forretningsmann

– Diktingen ble etter hvert en mulighet til å få posisjon og inntekt. Kanskje er det patrisierbakgrunnen som forklarer hvordan Ibsen kunne blir en så dyktig forretningsmann. Han hadde full kontroll over produksjonsprosessen og en nøye planlagt produksjonstakt med ett skuespill annethvert år, slik at han verken ga ut for mye eller for lite. Han hadde med seg evnen til å vite når noe er mest verdt og å få mest mulig verdi ut av det han hadde. Inntektene fra den kunstneriske virksomheten ble investert i aksjer, blant annet i jernbaneutbygging i Russland.

Overklassens fall er Ibsens erfaring

Kan Ibsens erfaringer fra Skien finnes igjen i dramatikken?

Ja – og nei.

Han har selv hevdet at han i skildringen av den rike Jon Gynt i Peer Gynt hadde tenkt på farens overdådige fester og at han «Med fornødne overdrivelser» hadde brukt sin egen mor Marichen som modell for Peer Gynts mor Åse. Men det var ikke faren Knuds «ødselhet» som var årsaken til sammenbruddet i familien Ibsen. Det var patrisierklassens sammenbrudd som gjorde at den tidligere selskapeligheten var et bittert og sørgmodig minne om den tidligere storheten som lille Henrik – som lille Peer – bare fikk oppleve slutten av.

I det ytre har miljøet i De unges Forbund klare likheter med Skien og Fossum der kammerherre Løvenskiold bodde. Kammerherre Bratsberg forteller også om sin tid i Stockholm, slik den faktiske kammerherre Løvenskiold hadde vært norsk statsminister i Stockholm. Men det er også klare forskjeller. Ifølge Ibsen ble ikke 17. mai feiret i Skien av respekt for kammerherre Løvenskiold, men De unges Forbund åpner med en 17. mai-fest der kammerherre Bratsberg deltar. Og det skjer en «nedjevning» av overklassen i De unges Forbund ved at kammerherren går inn i sin sønns firma. Den faktiske slekten Løvenskiold i Skien har derimot i stor grad beholdt sin posisjon som skogeiere og godseiere.

– I nutidsdramaene skrev Ibsen om erfaringen med den gamle overklassens sammenbrudd og en ny klasse som overtar. De som er på toppen og har posisjon er i ferd med å falle, mens noen andre er på vei opp. Det skjer hele veien i nutidsdramaene, som i Hedda Gabler. Derfor har jeg kommet til at det er bipersonene som er de viktige. Hovedpersonene er egentlig totalt uinteressante.

– Bipersonene er helt vanlige, greie folk, som plutselig setter i gang en masse ting. Hvorfor er man så opptatt av Nora? Hvorfor

> Ibsen har hatt sterk stayerevne og vilje og håndtert mye motgang, men først og fremst har han hatt evnen til å se mulighetene

er det ingen som ser at det virkelig radikale ekteskapet er ekteskapet til Krogstad og Fru Linde, der hun skal jobbe i banken og han skal være hjemme med barna? I Vildanden er det flere kammerherrer, men det er Gina som ordner opp!

– Overklassens tomhet og ensomhet går igjen i dramaene. Dette er Ibsens erfaring, og det er hele Hedda Gablers historie. Du kan ane at hennes stand er blitt borte. Ingen stiller opp for henne og hun sitter igjen som «attgløyme». Ingen har bruk for henne, hun har gått ut på dato, og det eneste hun er i stand til er å kjede seg i hjel. Og hvem er det som har alle papirene og alt i orden? Jo, det er lille Thea Elvsted som nesten ingen Ibsen-forskere nevner!

Ibsen ville aldri blitt den han ble uten de mulighetene han fikk

– Jeg vil avlive den romantiske kunstner-myten, som litt enkelt sagt handler om det store geniet som faller ned fra himmelen og skaper seg selv. For all del: Ibsen har hatt sterk stayerevne og vilje og håndtert mye motgang, men først og fremst har han hatt evnen til å se mulighetene. Jeg tror ikke at noen uten videre blir genier. Det er alltid noe som gjør geniet mulig. Det nytter ikke å bli verdens beste skiløper hvis du er oppvokst i Sahara.

Du må ha visse forutsetninger, erfaringer, flaks og en spesiell form for dyktighet for å forstå og utnytte de mulighetene som åpner seg. Ibsens bakgrunn fra Skien ga Ibsen disse forutsetningene og egenskapene. Ibsen ble derfor ikke stor på tross av, men fordi han var født i Skien i 1828!

Intervjuet er tidligere publisert på ibsenbyen.no og gjengitt her med tillatelse fra Skien kommune. Jon Nygaards artikkel finnes på Ibsenbyen.no (www.ibsenbyen.no/nygaard-ibsen-skien/)

Jon Nygaard og Anette Storli Andersen. Foto: Svein Eriksen.

av Vibeke Nyblin, fotograf R. Nyblin

Karakterfast dikter

Fotograf Daniel Georg Nyblin (1826–1910) er kjent for sine portretter av dikteren Henrik Ibsen.

Dette portrettfotografiet viser en karakterfast dikter i 1863–1864. Det er verdt å merke seg et mer hverdagsaktig antrekk enn det generelle bildet vi har av Henrik Ibsen når han ble avbildet i kjente positurer.

I bildet tatt i Kristiania av min tippoldefar Daniel G. Nyblin har Ibsen stukket høyre hånd inn under vesten. Den «Napoleon» posituren var mye brukt på dikterens tid og var muligens en rest av den internasjonale Napoleon-dyrkingen tidlig på 1800-tallet.

Min tippoldefar traff Henrik Ibsen antakelig første gang i 1857 da Ibsen ble kunstnerisk leder ved Kristiania Norske Theater. Nyblinn var den gang ansatt ved teateret som skuespiller. Nyblinn var navnet min tippoldefar brukte når han var ansatt ved teateret.

Ifølge Morgenbladet sluttet Nyblinn som skuespiller for å *«hengive seg til en anden Kunstøvelse som lidt etter lidt blev hans Hovedbeskjæftigelse, Fotografien, hvis Billeder han retoucherede sjelden smukt.»*

<< *Foto: Daniel G. Nyblin. Nasjonalbibliotekets samling.*

Arne Lygre
Foto: Morten Bjerck

av Helle Riis, utvikler/formidler Sølvåren Ibsen formidlingssenter

Den nasjonale Ibsenprisen – Norges eneste dramatikerpris

Den nasjonale Ibsenprisen er Norges eneste dramatikerpris og har siden 1986, vært et viktig virkemiddel for å løfte frem nyskrevet dramatikk og å synliggjøre dramatikernes rolle. Å dele ut en slik pris er å anerkjenne verdien av den dramatiske teksten i den kollektive kunstarten, som teater er.

Det er Skien kommune som i sin tid opprettet prisen, for på den måten ivareta den litterære arven etter Ibsen. Tilfeldigheter eller ei, Henrik Ibsen ble født i Skien og hadde sine 15 første år i byen, de formative år, som man sier. Hva eller hvordan dette har påvirket mannen som ble en av verdens aller mest spilte dramatikere, kan vi ikke vite sikkert. Uansett, det viktigste er de dramatiske verkene han etterlot seg, og som leses, studeres og iscenesettes over hele verden. **Ingenting er mer naturlig enn at nettopp Skien deler ut en slik pris.** Prisen er på 150 000 kroner, og en bronsestatuett, laget av billedhuggeren Nina Sundbye. Prisen tildeles en dramatiker som har fått et nyskrevet verk oppført ved et profesjonelt teater, eller i en annen profesjonell sammenheng.

Prisen administreres av Skien kommune, som har nedsatt en bred faglig jury, for å sikre en grundig vurdering av verkenes kunstneriske kvalitet og relevans. Juryen har seks medlemmer, representert ved Norsk teaterlederforum, Norsk kritikerlag, Norske dramaturger, Norsk Sceneinstruktørforening, Dramatikerforbundet og Skien kommune ved Teater Ibsen. Juryen nominerer tre dramatikere, som alle inviteres til en festkveld i Skien, hvor de blir feiret og hyllet. Byens ordfører deler ut prisen. Utdelingen finner sted på Ibsenhuset, på Henrik Ibsens fødselsdag, den 20. mars.

Ibsenprisen spiller en viktig rolle i å fremme norsk dramatikk fordi den gir anerkjennelse til dramatikere som har skapt betydningsfulle og nyskapende verk. Slik styrker Ibsenprisen dramatikkens posisjon som kunstform i Norge. I tillegg løfter den frem både tradisjon og relevans i teaterkunsten og skaper et bånd mellom fortid og nåtid. For dramatikerne kan prisen åpne opp for flere muligheter og større produksjoner, og slik kan Ibsenprisen drive frem kvalitet og bredde i scenekunsten, i salige Ibsens ånd.

Ibsenprisvinnere

Arne Lygre har fått Ibsenprisen to ganger, sist med stykket «*I vårt sted*» i 2024. Lygre er nettopp kjent for sin evne til å fornye dramatikkens form ved å utforske komplekse relasjoner og menneskelige behov for tilhørighet og frihet. Lygres stykker settes opp både i Norge og internasjonalt, og hans verker illustrerer hvordan norsk dramatikk også har global betydning. Riksteatret turnerte med «*I vårt Sted*», og «*Tid for glede*» ble spilt på Nationaltheatret. Begge oppsetningene ble svært godt mottatt av både publikum og anmeldere.

Foto: Skien kommune

Fredrik Brattberg ble tildelt Ibsenprisen i 2012, for «*Tilbakekomstene*». Brattberg beskrives blant annet som en banebrytende fornyer av skandinavisk samtidsdramatikk. Han har skrevet nærmere 25 stykker og er oversatt til 30 språk. De har blitt sett på alle verdens kontinenter. «Brattbergs metode» og hans eksperimentering med form, har gjort ham til en betydelig stemme i feltet. Og endelig er det klart for et av Brattbergs stykker i hans egen hjemby, for aller første gang. «*Tilbakekomstene*» spilles på Teater Ibsen fra februar 2026.

Foto: Morten Bjerck

I 2025 var det **Siri Broch Johansen** som fikk Ibsenprisen, den fikk hun for stykket «*Per Hansen, en trofast mann*». Stykket er et hverdagslig skjebnedrama som tar for seg kjærlighet og seksualitet og lengsel etter tilhørighet. Stykket har røtter i det samiske og nordnorske, og er med på å sette fokus på identiteter og ikke minst perspektiver på norske scener. Stykket turnerte over hele landet med Riksteatret til stor glede for publikum og anmeldere.

Å dele ut en nasjonal dramatikerpris er ikke bare å hedre enkelt kunstnere, den er med på å holde dramatikken levende å sikre at scenekunsten stadig utfordres og fornyes.

Den 20. mars 2026 blir det ny festkveld med ny Ibsenprisvinner. Vi ses i Ibsenhuset i Skien!

> Ibsenprisen spiller en viktig rolle i å fremme norsk dramatikk ved å gi anerkjennelse til dramatikere som har skapt betydningsfulle og nyskapende verk.

av Hilde Guri Bohlin, leder Ibsen Scope

Ibsen Scope ser på verden gjennom Henrik Ibsens briller

Mangalore, India:

En gruppe unge indiske skuespillere sitter i sirkel og diskuterer. Et av byens oljeraffineri skal utvide og har lovet jobb på raffineriet i bytte mot jordbruksområdene som omkranser den nåværende fabrikken. Fabrikken overholder ikke løftet sitt, og nå sitter familiene igjen, uten land – og uten jobb. Folk har ingen annen mulighet enn å slå seg sammen og kjempe for rettighetene sine. Kampen er ikke lett når både staten og kapitalistene går sammen for å kneble motstanden. I Ibsens «En Folkefiende» finner vi det berømte sitatet «Den sterkeste mann i verden, det er han, som står mest alene.» De unge skuespillerne tar kampen til scenen. Forestillingen «Janashatru», basert på Ibsens «En Folkefiende», synliggjør de lokale utfordringene og åpner opp for diskusjoner, folkemøter og en kamp for rettigheter.
Ibsen Scope Grant-vinner 2019: "Culturing Voices through Act IV of An Enemy of the People" av Surendranat, India.

Foto: Ibsen Scope

Foto: Ibsen Scope

Shanghai, Kina:

Fire unge kvinner klatrer opp på et gigantisk oppblåsbart tegn. Det kinesiske tegnet for feminisme. Forestillingen «Sheng» er i gang. Hva skjer når et kunstnerkollektiv med unge kvinnelige kunstnere fra Shanghai plukker opp «Et dukkehjem» av Henrik Ibsen og «Den største begivenheten i livet» av den kinesiske forfatteren Hu Shi? Blir det et heftig feministisk manifest for å skape en ny tid eller er lerkefuglen tilbake i dukkehuset? 140 år etter at Nora gikk, og 100 år etter 4. mai-bevegelsen i Kina, hvor langt har vi egentlig kommet? De fire kvinnene tar publikum med på en reise gjennom ekteskap, familie, forventninger, singellivet, matchmaking og alting-kvinne!

Ibsen Scope Grant winner 2019: «The Greatest Event in a Doll's life" av Yangyang Guo, Selena Lu, Cuixi Lin, Yisha Lu, and Lelia TahaBurt, Kina.

Foto: Chen Jia

Foto: Chen Jia

Porto Alegre, Brasil:

Det er 2 dager til premiere på forestillingen «Instinto». Scenekunstkompaniet «Coletivo Gompa» befinner seg i Porto Alegre, den største byen i det sørlige Brasil, en by preget av mye kriminalitet, i et land der overgrep overfor marginaliserte befolkningsgrupper er dagligdags. «Instinto» er basert på Ibsens «Brand» og stiller spørsmålstegn ved autoritære ledere, ekstremister som på farlig vis påvirker befolkningen, ofte med veldig farlige utfall. Men hvem gav dem denne makten? Hvordan er det vi velger lederne våre? «Instinto» undersøker forholdet mellom idealer og handlinger.

Ibsen Scope Grant-vinner 2022: «Instinto» av Camila Bauer og Liane Venturella, Brasil.

Foto: Vilmar Carvalho

Foto: Vilmar Carvalho

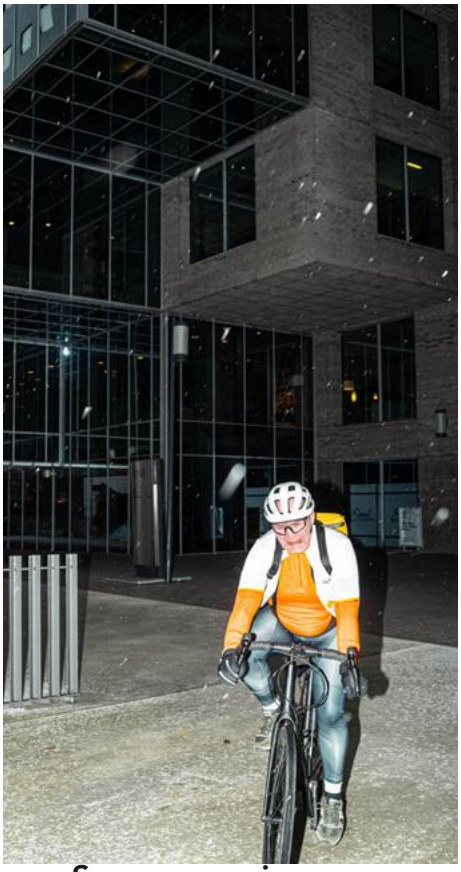
Foto: Vilmar Carvalho

Porsgrunn, Norge:

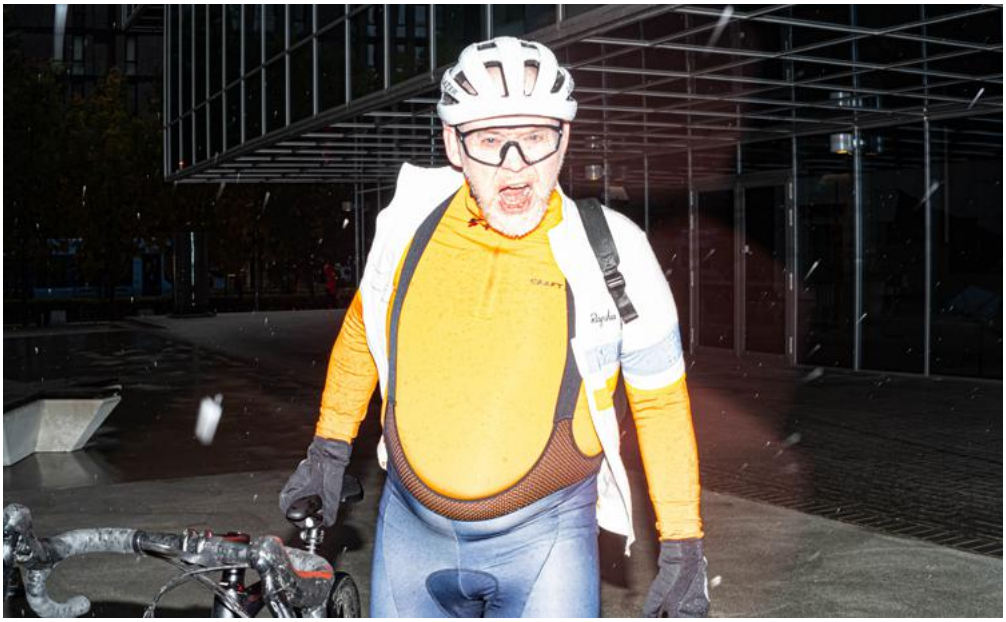
I kjelleren på Hotell Vic er det rigget til en kjellerstue. Om kvelden, når Torvald er alene i villaen sin, skrider han ned i kjellerstua og slipper løs mannligheten sin. Torvald er en middelaldrende mann i midtlivskrise.

«Siden teaterstykket om mitt hjem hadde sin urpremiere i 1879, har jeg blitt svartmalt som den norske litteratur- og teaterhistoriens største misogynist. Da stykket ble spilt i Tyskland, endret de også tittelen fra å handle om mitt hjem til å handle om min ekskone. Det er på tide at min stemme blir hørt. Jeg er Torvald, jeg er mangfold, hør godt etter, for jeg har mye på hjertet.»

Fra kjellerstua feirer og undersøker denne interaktive monologforestillingen maskulinitet, omsorg og mannlige rom. Hva kan vi lære om mennesket bak «den hvite mannen som pusher femti», og ikke minst, hva kan han lære oss? I det publikum entrer Torvalds kjeller, gjør de hans irrelevante stemme relevant igjen.
Ibsen Scope Grant-vinner 2022: «Torvald» av Ibrahim Fazlic.

Ibsen Scope engasjerer

seg i levende, kritiske og kunstneriske diskusjoner om verkene og om temaene som potensielt kan hentes fra Henrik Ibsen dramatikk.

Fra Ibsens fødeby i Skien, på Teater Ibsen, drives Norges satsing på Ibsen i utlandet, Ibsen Scope. Siden oppstarten har Ibsen Scope bidratt til mer enn 60 forestillinger i over 35 land. Alle med utgangspunkt i Ibsens dramatikk. I Colombia har «En folkefiende» vært bakteppe for å snakke om urbefolknings-problematikk. På den greske nasjonaloperaen i Athen har «Lille Eyolf» vært utgangspunktet for en forestilling om enslige mindreårige båtflyktninger som kommer til Hellas. Ibsen Scope har jobbet med forestillinger i Yemen, Libanon, USA, Frankrike og Romania. Nye Ibsen-prosjekter i Serbia, Sør-Afrika, Brasil, Nederland og Libanon er under arbeid. Felles for alle er at de starter i Skien. Først med dramatikken skrevet av Skiens mest berømte bysbarn, så Ibsen Scope og den internasjonale satsingen på teater i Henrik Ibsens ånd. Nye Ibsen Scope Grant-vinnere presenterer arbeidet de skal i gang med under Ibsen Scope Festival. Tidligere vinnere viser sine forestillinger. Alle peker på et sosialt, politisk eller eksistensielt problem og sier oss noe om hvordan det er å leve i dag.

Ibsen Scope ble etablert i 2007 av daværende statsminister Jens Stoltenberg og er en del av Norges arbeid med Ibsen internasjonalt. Ibsen Scope består av Ibsen Scope Grants og Ibsen Scope Festival, og Teater Ibsen forvalter arbeidet på vegne av Kulturdepartementet. Ibsen Scope diskuterer Ibsen, teater og politisk relevans fra et samtids-perspektiv – i en verden der det sosiale, politiske og økonomiske landskapet er i rask endring. Ibsen Scope har delt ut grants og avholdt festival i 12 omganger.

Ibsen Scope arrangerer en internasjonal teaterfestival,

> Siden oppstarten har Ibsen Scope bidratt til mer enn 60 forestillinger i over 35 land

møtepunkt og plattform

Annethvert år møtes alle disse scenekunstnerne fra hele verden, på Teater Ibsen i Skien, for å diskutere Ibsen, teater og samtida under Ibsen Scope Festival. Hvordan kan Ibsens dramatikk si noe om oss, i dag, i ulike deler av verden? Hvordan er det Ibsens dramatiske verker skaper resonans helt inn i vår tid?

Til festivalen inviteres både Ibsen Scope Grant-vinnere og andre samarbeidsproduksjoner i ulike format. Vi har vist «Hedda Gabler» fra Marokko og Mosambik, «En folkefiende» fra Egypt og Albania, «Keiser og Galileer» fra Libanon og presentert nyskrevet norsk dramatikk skrevet for festivalen. Vi har diskutert temaer som «Who are our public enemies», «The power of history» og «Ibsen, theatre and political relevance in times of great change».

Ibsen Scope Festival er en internasjonal festival og et møtested for scenekunstnere fra hele verden. Festivalen foregår på Teater Ibsen hvert annet år. Med Ibsens dramatiske univers som utgangspunkt diskuterer festivalen forholdet mellom det lokale og det globale, det private og det kollektive, dem og oss, og forsøker fra disse ulike perspektivene å undersøke relasjonene mellom teater og samfunn i ulike deler av verden. Festivalens mål er å løfte diskusjonen om verkene og temaene som kan reises fra Ibsens arv inn i et globalt perspektiv, og legger opp til åpne, kritiske og kunstneriske diskurser om hvordan noen av disse temaene er aktuelle i dag. Resonnerer Ibsens skuespill dagens lokale og globale utfordringer?

Ibsen Scope tilbyr midler til nyskapende teaterforestillinger

Ibsen Scope Grants deles hvert annet år ut til innovative scenekunstprosjekter som stimulerer til kritisk debatt om samfunnsmessige verdier og eksistensielle temaer. Søknadene vurderes av en jury oppnevnt av Kultur- og likestillingsdepartementet. Siden oppstarten har juryen lest og vurdert 1021 søknader, og det har blitt utnevnt 53 vinnerprosjekter i 32 ulike land. Ved siste tildeling ble det kåret 5 vinnere fra Storbritannia, Sør-Afrika, Cuba, Brasil og Palestina/Libanon/Nederland. Disse teaterproduksjonene er nå under arbeid.

«På Cuba avslører en tenåringsjente sammen med et sjømonster urovekkende sosiale forhold på en øy. I Storbritannia stilles det presserende moderne spørsmål om maktdynamikken involvert i å fortelle en historie og etikken ved å ta kontroll over andres narrativ. I Brasil diskuteres gruveindustrien og dens enorme innvirkning på både miljøet og folks levebrød, og sosial-økologisk rettferdighetskamp undersøkes i Sør-Afrika. Ulike nedarvede overlevelsesmåter som et middel til å leve, er fortalt i Palestina/Libanon/Nederland.»

Stykkene det vises til er blant annet «Samfunnets støtter», «Et dukkehjem», «Når vi døde vågner» og «En folkefiende».

Kunne Henrik Ibsen drømt om

Ibsen Scope Grants blir gitt til innovative scenekunstprosjekter som bidrar til en kritisk diskusjon om samfunnsmessige verdier og eksistensielle temaer relatert til Henrik Ibsens verker. Ibsen Scope Grants ble for første gang delt ut i 2008. Programmet er på total kr 2.000.000, og til nå er det delt ut 53 Ibsen Scope Grants til prosjekter i 32 ulike land. Både individuelle kunstnere, teaterkompanier, institusjoner og organisasjoner kan søke.

Ibsen Scope Grants deles hvert annet år ut til innovative scenekunstprosjekter som stimulerer til kritisk debatt om samfunnsmessige verdier og eksistensielle temaer

at et av hans stykker skulle spilles av politiske fanger i et kvinnefengsel mer enn hundre år etter at det var skrevet?

Året er 1991. En gruppe kvinnelige kommunistiske fanger i Duma kvinnefengsel i Damaskus, Syria leser fengselets eneste bok, «Fruen fra havet». Kvinnene bestemmer seg for å sette opp stykket og presenterer Elida Wangel, karakteren som slites i valget mellom å leve i fortiden eller å være her og nå, for medfangene. De gjør dette til tross for fengselsadministrasjonen som prøver å forhindre dem, og de fremfører stykket for et publikum av kvinnelige innsatte. Kvinnene blir etter hvert løslatt, men får ikke snakke om det de har opplevd gjennom årene i fengsel. Da den syriske revolusjonen startet i 2011 måtte de forlate landet og flykte fra volden for å leve et liv i eksil.

Mer enn 30 år senere lever også en ung syrisk dramatiker i eksil. Han hører denne historien fra en av kvinnene som overvar forestillingen i fengselet. Han inviterer de tidligere politiske fangene til å være med i en forestilling for å fortelle historien om Duma, «Fruen fra havet» og et liv i eksil. Forestillingen hadde premiere på Theatre an der Rhur i Tyskland i desember 2023. To av kvinnene fra oppsetningen i Duma er igjen på scenen. Denne gangen er også Hilde Wangel, Elidas opprørske stedatter, med.
Ibsen Scope Grant-vinner 2021 «Up There» av Wael Kadour and Mohamad Al Rashi, Syria.

Hele verden er i Skien i mai

Fra 7.–9. mai 2026 arrangeres Ibsen Scope

Foto: Guevara Namer

«Opening Ibsen Scope Festival 2024». ***Are you still waiting for these persons to come?***
«They won't come. They're not there. They disappeared. Thirty, twenty, fifteen, ten, five years ago, or just a moment ago, somewhere in a village in the middle of a former or still existing or disappearing country, there are various stories about how they vanished. These are those places, which are in the middle of nowhere, which are unknown to us, which we are afraid of, which are so far away that somehow you think, whatever, they are not close. Your presence will be valued while waiting for those who will not come.»
Av Ibsen Scope Alumni; Camila Bauer, Brasil, Andrej Nosov, Serbia, Kai Johnsen, Norge, Omar Abi Azar, Libanon, Sankar Venkateswaran, India and Hilde Guri Bohlin, Norge.
Foto: Simen Omland

Festival for 13. gang på Teater Ibsen. For 13. gang skal vi også presentere nye vinnere av Ibsen Scope Grants. Hvem disse er avgjøres først tett på festivalen. På festivalprogrammet står forestillinger fra blant annet Serbia, Taiwan, Libanon og Palestina. 4 norske dramatikere er i gang med å skrive nye tekster som skal vises, og på Spriten skal vår egen Heiki Riipinen riste og rive i Et dukkehjem. Masterstudentene på teaterhøyskolen jobber fram en helt ny forestilling, og scenekunstnere fra Brasil, India, Frankrike og Syria er bare noen av de mange som skal vise hvordan Ibsens dramatikk er viktig for dem.

Som Shakespearetidsskriftet skrev etter forrige festival:
«Blikket opp fra navlen.
En liten todagers teaterfestival på Ibsenteatret i Skien kastet undertegnede på hodet ut i en verden i brann. Fra diktaturets spøkelser i Brasil til hindunasjonalismen i India, kvinnekamp i Kina og Libanons sinne overfor Vestens hykleri: Ibsen Scope Festival er befriende våken og framstår helt tett på vår globale virkelighet.»

av Linnea Dale, kreativ leder Henrik Ibsen museum

Bukkespranget – Ibsenkonferansen i Skien

Skien har i flere år hatt et tett og godt samarbeid rundt Ibsen og satsningen mot 2028.

Skien kommune, Teater Ibsen, Ibsenhuset, Henrik Ibsen museum, Telemark fylkeskommune, Ibsenforbundet og Sølvåren Ibsen formidlingssenter har jevnlige møter hvor vi snakker om hvordan Skien skal løfte Ibsen og hva vi kan gjøre sammen. I et slikt møte kom ideen om en Ibsenkonferanse i Skien. Det var umiddelbart stort engasjement rundt bordet, og vi fikk raskt etablert en arbeidsgruppe som skulle jobbe med dette.

Arbeidsgruppen landet på at vi ønsket å fokusere på Ibsen i skolen i 2025 og 2026. Dersom vi skal lykkes med å holde Ibsen og hans forfatterskap aktuelt, må vi treffe de unge.

Bukkespranget – en konferanse om formidling av Ibsen i skolen ble avholdt 20. mars 2025 på Telemark museum, Brekkeparken. Invitasjonen lød som følger:
«Har du tenkt at det hadde vært gøy å få unge folk til å skjønne Ibsen? Har du også tenkt at det ikke alltid er bare-bare å lese stykket? Da er du en av mange lærere og

Mathias Øhra, USN. Foto: Morten Bjerck

formidlere. Med konferansen Bukkespranget ønsker Ibsenaktører i Skien å gå sammen for å skape en arena der vi kan inspirere hverandre til å formidle Ibsen på gode måter. På Bukkespranget 2025 vil du få erfaringer og smakebiter fra folk som har jobbet, tenkt og prøvd ut forskjellige måter å formidle Ibsen på. Velkommen!»

Konferansier Linnea Dale. Foto: Morten Bjerck

Det var viktig for oss at konferansen skulle gi lærerne inspirasjon og nye blikk på Ibsen. Programmeringen bestod av foredragsholdere som løftet frem ulike måter å lese Ibsen på, og hvordan han fortsatt er brennaktuell. I tillegg var det inviterte lærere som viste frem konkrete opplegg de selv hadde lyktes med i klasserommet. Oppleggene hadde stor overføringsverdi for de andre som satt i salen.

Dagen ble fulltegnet og tilbakemeldingene fra deltakerne var svært positive! Det var tydelig at vi hadde truffet et marked blant lærerne. Lærerne ønsker å formidle Ibsen til elevene, men er sultne på nye innfallsvinkler som kan øke interessen i klasserommet.

Derfor er det veldig gledelig å fortelle at vi dobler kapasiteten på Bukkespranget 2026. Den blir avholdt på Teater Ibsen, 26. mars.
Hva temaet skal være i 2027 og videre, vil arbeidsgruppen vurdere etter konferansen i 2026. Kanskje vil det fortsatt være aktuelt med Ibsen i skolen, eller kanskje vi ønsker å legge fokuset et annet sted. En ting er iallfall sikkert, og det er at Bukkespranget har kommet for å bli! Skien markerer seg som en stor og viktig aktør i det nasjonale arbeidet med å formidle og aktualisere nasjonalikonet Henrik Ibsen.

> Dersom vi skal lykkes med å holde Ibsen og hans forfatterskap aktuelt, må vi treffe de unge

Foto: Morten Bjerck/Sølvåren

av Annette Winkelmann, prosjektleder Sølvåren Ibsen formidlingssenter

Ibsen Summer Academy 2025 – verden til Skien og Ibsen til verden

Første uka i august 2025 inviterte Sølvåren Ibsen formidlingssenter og Universitetet i Sørøst-Norge (USN) for andre gang til sommerskolen *Ibsen Summer Academy* i Skien. Deltakere fra Nederland, Belgia, Litauen, Polen, England, Irland, Italia og Norge fordypet seg i Vildanden over fire dager i byen der Henrik levde sine første leveår.

> Working with The Wild Duck in Skien – Ibsen's birthplace – gave it new textures and meanings. It wasn't just about interpreting a play; it was about experiencing it in dialogue with the environment that shaped its creator
>
> (Deltaker, 2025)

Målet med Ibsen Summer Academy er å gi et tilbud til alle som er nysgjerrige på Ibsen, uavhengig av om en har studert litteratur eller teater. Målgruppen er *alle* over 19 år som til en viss grad behersker engelsk. Med to års erfaring viser det seg at tilbudet treffer alle, fra 19-åringen som akkurat er ferdig med videregående, lærerstudenten, 30-åringen som er ferdig med å studere ingeniørfag, 60-åringen som vil skrive litterært, og mange flere helt forskjellige deltakere.

Under Ibsen Summer Academy får deltakerne delta i kreative verksteder der det jobbes med Ibsens drama på helt nye måter. Forfatteren Aasne Linnestå, den utøvende komponisten Maja S. K. Ratkje og dramainstruktøren Tone C. Kronblad var veiledere under sommerskolen i 2025. Trioen samarbeidet og jobbet hver for seg, og de tok utgangspunkt i forskjellige kunstneriske innganger til stykket. Aasne Linnestå tok deltakerne med inn i de kodede sceneanvisningene og inn i stykkets mange gåtefulle karakterer og rekvisitter som inspirasjon for deltakerne til å skrive egne tekster. Linnestå trakk også inn diktet *Søfuglen* av Welhaven som kan ha inspirert Ibsen i arbeidet med stykket. Komponist Maja S. K. Ratkje utforsket lydlandskaper med utgangspunkt i *Vildanden*, blant annet ble deltakerne selv både komponister og utøvere i en komposisjon som fikk tittelen; «Vuggesang til Hedvig». Tone C. Kronblad,

som også er førstelektor innen kreative læringsprosesser ved USN, bisto deltakerne med iscenesettelse av tekst, noe som blant annet resulterte i en nydelig og rørende avslutningsforestilling.

Fra Universitetet i Oslo og USN bidro også Ibsen-forskerne Liyang Xia og Merete Morken Andersen. Med utgangspunkt i deres forskningsperspektiver fikk deltakerne nye og overraskende innganger til utforskning av Vildanden.

> "Dedicated and brilliant instructors

(Deltaker, 2025)

Hele byen i bruk

Størstedelen av de kreative verkstedene under Ibsen Summer Academy foregikk på Ibsenhuset, mens de sosiale aktivitetene foregikk rundt omkring i byen. Sølvåren bidro med en egen byvandring der vi tråkket i fotsporene til Henrik som barn. Vi gikk fra torget der Henrik i sine memoarer skildrer sine første observasjoner som barn, oppover til Altenburggården der familien Ibsen levde sine storhetsdager. Skulpturene av Hedvig og Vildanden ved Ibsenparken ble en sterk opplevelse for deltakerne som gjennom flere dager hadde fordypet seg i familien Ekdals skjebne. Via Festiviteten gikk vi til Marichen og Knuds gravstøtter som hver for seg også kan fortelle en del av Ibsenhistorien. Skiensbarnas ake-rute fra Frogner Hovedgård til brygga på 1830-tallet, gir også informasjon som beriker innlevelsen i hvordan byen var i tiden Henrik observerte og deltok i den. Til slutt gikk byvandringen til Snipetorp, der deltakerne fikk besøke familiens siste bosted i byen.

> "To have Norwegians and foreigners in a group, adds a great new perspective in understanding the plays

(Deltaker, 2025)

Sykkeltur til Henrik Ibsen museum på Venstøp

Henrik Ibsen museum på Venstøp er under ombygging frem til nyåpning i 2028. Likevel åpnet museet for oss, og vi fikk en innholdsrik omvisning i barndomshjemmet. Oppholdet på Venstøp var også viktig for arbeidet med *Vildanden*, og en stor del av besøket foregikk på Mørkeloftet. I *Vildanden* har mørkeloftet en helt spesiell betydning og for deltakerne å få oppleve Ibsens eget mørkeloft fremhevet mange av deltakerne i ettertid som magisk.

> "Also, this event is a great introduction to Norwegian culture

(Deltaker, 2025)

Veien videre

> Working with The Wild Duck in Skien – Ibsen's birthplace – gave it new textures and meanings. It wasn't just about interpreting a play; it was about experiencing it in dialogue with the environment that shaped its creator.

(Deltaker, 2025)

Sølvåren Ibsen formidlingssenter og USN ønsker å legge til rette for at Ibsen Summer Academy blir et årlig tilbud, og målet er å fortsette å øke antallet deltakere. Sommerskolen er unik i sitt slag og setter Skien på kartet som en by som tar den litterære arven etter Ibsen på alvor. For USN er det viktig å gi et annerledes og nyskapende litterært tilbud til egne lærerstudenter og studenter fra eget og samarbeidende universiteter fra hele verden. For Sølvåren er det viktig at tilbudet treffer alle som er interesserte i å gå inn i Ibsens drama og tekster. Spennet i gruppa, både når det gjelder alder og bakgrunnskunnskap, ble trukket frem av deltakerne som særlig vellykket, og det ble dannet vennskap for livet. Skien har også fått en del nye ambassadører i verden.

Foto: KKAA, MAD og Brick

av Julie Nordahl, leder Sølvåren Ibsen formidlingssenter

Ibsenbiblioteket i Skien – et samspill mellom arkitektur, litteratur og opplevelser

En ny og ambisiøs kultursatsing er under bygging i Skien. Det kommende Ibsenbiblioteket, som er planlagt åpnet i 2028 til feiringen av Ibsens 200-årsjubileum, blir et moderne ikonbygg som rommer både et folkebibliotek, et servicesenter og Sølvåren Ibsen formidlingssenter. Ambisjonene er høye: Ibsenbiblioteket skal være et inkluderende sted for alle, og det er forventet en tredobling av dagens besøkende. Her skal litteratur, opplevelser og arkitektur integreres og løfte arven etter Ibsen inn i vår tid.

Arkitektur – rammen for Ibsen-opplevelser

Bak det nye bygget står det japanske stjerne-arkitektkontoret Kengo Kuma & Associates i samarbeid med norske Mad arkitekter. Arkitektene har tegnet et bygg som både estetisk og funksjonelt vil være en opplevelse i seg selv. Publikum skal kunne komme fra alle kanter, både fra byen og parkområdet, i tråd med et åpent og tilgjengelig bibliotek for alle.

Som bakgrunn for arkitekturen har Kengo Kuma latt seg inspirere av Ibsens dramaturgi og kunstsyn. Sølvåren – en metafor Ibsen selv brukte for å beskrive sitt eget kunstsyn, nemlig at meningen i verket skulle slynge seg skjult gjennom et kunstverk lik en sølvåre i fjellet, er en sentral inspirasjonskilde i arkitekturen. Publikum skal blant annet gjøre uventede oppdagelser underveis.

Hva er en opplevelse i Ibsenbiblioteket?

Sølvåren Ibsen formidlingssenter blir integrert i biblioteket både fysisk gjennom installasjoner i bygget og vil samtidig ha arrangementer og formidlinger. Formidlingssenteret har som oppdrag å tilby Ibsen-formidlinger på et nasjonalt og internasjonalt nivå til alle målgrupper – fra skoleelever til internasjonale turister. Publikum skal kunne utforske Ibsens dramatikk på egen hånd gjennom ulike installasjoner og kunstverk, eller delta på omvisninger, verksteder og forestillinger ledet av formidlere. Målet er å stimulere nysgjerrighet og engasjement gjennom varierte og kreative tilnærminger.

Installasjonene skal være åpne og mangfoldige, og ved å tilby et bredt spekter av uttrykk vil alle kunne finne noe å engasjere seg i. Som publikummer bærer man med seg sine egne erfaringer. Kunst og formidlinger vil alltid oppleves ulikt fra person til person. Derfor utformes installasjonene med rom for fortolkning. De skal ikke gi fasitsvar, men vekke spørsmål, refleksjoner og assosiasjoner.

Et viktig prinsipp for Sølvåren er nettopp å aktualisere Ibsen. Vi ønsker å vise hvordan tematikkene er relevante i dag – uten å bli for bokstavelig. Hver installasjon vil ha en tydelig

forbindelse til Ibsens verk, men samtidig være åpen nok til at den enkelte kan knytte sine egne tanker og følelser til den.

Publikum vil møte en rekke installasjoner med utgangspunkt i noen av Ibsens mest kjente verker. I underetasjen planlegges en videoinstallasjon inspirert av *En folkefiende*, signert Jacob Oredsson som er videokunster, scenograf og arkitekt. Et annet område av biblioteket huser en installasjon relatert til *Vildanden*. Scenografen Signe Becker jobber med lerretstoffer og teatermalerier som skal bli en skulptur som skal kunne brukes både til formidling og som kan oppleves av publikum på egen hånd.

På hovedplan danner den åpne arkitekturen et bakteppe for en installasjon knyttet til *Gjengangere*. Ibsenbiblioteket kjennetegnes blant annet med store glassfasader som visker ut skillet mellom ute og inne. Her vil installasjonen spille på Ibsens rike scene-anvisninger, relatert til vær og utsyn, for eksempel ved å vektlegge regn og sol som symboler.

Opplevelser integrert i bibliotekfunksjoner

Det nye Ibsenbiblioteket i Skien representerer noe helt unikt ved at det forener biblioteket som en arena for kunnskap sammen med et rom for opplevelser og aktiv deltakelse fra publikum. Et eksempel på samspillet mellom Ibsen-opplevelse og bibliotekfunksjoner er Noras bokhylle – en fysisk bokhylle fylt med litteratur som belyser arven etter Nora. Her kan man blant annet bla i både klassiske og moderne verk som tar opp tematikker rundt kvinners stilling, frihet og likestilling, altså problemstillingene Nora Helmer reiste da hun smalt igjen døren i 1879.

Ibsenbiblioteket vil bli en levende møteplass hvor Ibsen-formidlinger, bibliotekfunksjoner og publikumsaktivitet skaper en nye arena for kunnskap, opplevelse og læring.

Kunst og formidlinger vil alltid oppleves ulikt fra person til person. Derfor utformes installasjonene med rom for fortolkning. De skal ikke gi fasitsvar, men vekke spørsmål, refleksjoner og assosiasjoner.

Foto: KKAA, MAD og MIR

> Ibsenbiblioteket vil bli en levende møteplass hvor Ibsen-formidlinger, bibliotekfunksjoner og publikumsaktivitet skaper en nye arena for kunnskap, opplevelse og læring

av Trond Aarstad Jr. kulturformidler

«Død og pine, Christine!»

Direktør Christine Hermansen intervjuet av Trond Aarstad Jr.
Alle foto: Trond Aarstad Jr.

Den nye direktøren på Telemark museum er høy på Ibsen.

Telemark museum fikk i august 2025 ny sjef. Christine Hermansen (49) har hatt et nært forhold til museet siden 2000-tallet. Hun har gått gradene, men etter en tid som kulturbyråkrat i fylkeskommunen var det ingen tvil: Hun ville helt hjem. Nærmere Ibsen er det vanskelig å komme. Nasjonale og lokale krefter skal nå forenes. Et 200-årsjubileum i 2028 skal rotfeste Henrik Ibsen enda sterkere i Telemark. I tillegg har hun et sterkt forhold til Ibsen fra tidlig alder.

Hva er verdien av et førsteinntrykk? Når det gjelder Christine Hermansen er det ganske enkelt: Energi, gnister og et avvæpnende smil.

Hun har et blikk som betrakter og nøye vurderer situasjonen hun er i. Når hun har orientert seg, har hun full kontroll. Hun lar seg ikke vippe av pinnen, men har den som sitt våpen. Hun er den fødte dirigent.

Denne gangen må hun dele taktstokken. Intervjueren er spent på rytmen.

Oppvekst og familie

Du vokste opp i Langangen på 1980-tallet, men søkte deg ut allerede etter ungdomsskolen. Hvorfor?

– Det var nydelig å vokse opp i ei bygd. Spesielt for ei som både liker og likte å være alene. Som enebarn var to labradorer mine søsken. Jeg hadde allikevel et ønske om å oppleve noe mer enn bygda mi. Derfor tok jeg bussen gjennom videregående skoletiden til Sandefjord og gikk på Skagerak International School. Det ble et helt annerledes miljø og engelsk ble mitt skolespråk. Rastløsheten og utferdstrangen fikk et nytt utløp.

Begge foreldrene dine var tollere av yrke. Ble det en rettesnor på hva som var greit eller ugreit?

– Faktisk ikke. Jeg var plikt-etisk og konservativ av natur før jeg visste hva ordene betydde. Mine foreldre var heller ikke politisk aktive. Derfor er det kanskje litt uventet at jeg raskt fikk appetitt på politikk. Jeg hadde som lita jente et rart tidsfordriv, i det jeg syntes det var gøy å se på begravelser for tidligere statsoverhoder – slik som i Sovjet med Brezjnev og Andropov. Det samfunnsmessige er noe dypt og grunnleggende inni meg. Det er noe jeg ikke kan bli kvitt.

Er engasjementet ditt en fordel eller ulempe for deg?

– En fordel! Jeg elsker å være en del av et samfunn og treffe folk. Det gir livet mening. Det kan allikevel være krevende alltid å ha med seg flertallsperspektivet. Det hindrer

meg ikke i å være med til å bidra til å skape opplevelser for andre mennesker.

Du er mor til fire barn – som alle nå er i tjueårene og har flyttet hjemmefra. Ble de sparket ut?
– Kanskje ikke bokstavelig, men det har tidlig vært et tema om å skape et eget liv. De flyttet alle ut da de var 19 år gamle. Jeg tenker det er noe magisk ved å gi slipp og at ungene får skape seg en egen verden.

Christine som person

Hvordan beskriver du deg selv?
Nå trekker Christine pusten og sukker:
– Jeg er egentlig både kjedelig og tilbaketrukken. Det er ikke mye moro med meg (sic)! Jeg kan godt leve i min egen innadvendte kulturverden, med bøker og annet. Noen vil nok oppleve det som en kontrast til hvordan jeg er utenfor hjemmet.

Hvordan anvender du erfaringen du har skaffet deg i arbeidslivet i den nye jobben?
Christine trenger ikke å tenke seg om:
– Noe av det viktigste som jeg har lært meg er å se mennesker – både ansatte og besøkende: Behandle alle med respekt og forutsigbarhet. Jeg setter samtidig pris på rolige energier og får andre til å skjønne hva som er forventet av dem. Mitt gode humør og mine evner som stemningsskaper så jeg kanskje tidligere på som et rotete trekk, men nå ser jeg at det kan anvendes i møte med andre – både i et arbeidsmiljø og i kreative prosesser. Det er komplett luksus å være i et fellesskap som liker å produsere sammen.

Er det lett for deg å se verdien av andre?
– Ja! Jeg er veldig glad i folk. Jeg er intuitivt opptatt av å prøve og forstå andre. Man kjenner jo igjen andre på seg selv. Det er en grunnleggende erkjennelse. Noen ganger bommer jeg, nysgjerrigheten etter å forstå hvordan andre mennesker er, den er ekte hos meg.

Hvordan setter du nye tanker og idéer ut i livet i jobbsammenheng? Er du veldig egenrådig?
– Jeg har alt for mye fantasi og tenker sprøe idéer. Heldigvis er det andre som plukker bort ting og finner kjernen. Det er alltid snakk om et samspill, og jeg har tillitt til andre løsninger. De som har eierskapet til en idé, er helt klart de som leverer det beste resultatet.

Overgangen til Brekkeparken

Så til «elefantflokken» i rommet: Grenlandsstriden mellom to distinkte steder – Porsgrunn og Skien. Hva tenker du om den?
– Den er kun en irritasjon. Jeg har alltid hatt tanken om en kommune og et Grenland. Porsgrunn har vært havnebyen til Skien og Grenland, mens Skien faktisk er en middelalderby. Her har det vært forvaltningsinstitusjoner over 1000 år. Byen har også måttet henvende seg til opplandet sitt, mens Porsgrunn har hatt blikket rettet den andre veien med eksport og relasjon til omverdenen gjennom store bedrifter. Det er to ulike sfærer som burde vært en, det er den dynamikken som gjør det så spennende.

Er det vanskelig å ta turen fra Porsgrunn til Skien, eller andre veien, i kulturlivet?
– Jeg synes ikke det. Det er litt symptomatisk at Friteateret ligger i Porsgrunn og Regionteateret i Skien. Det gjør nok at folk eksempelvis søker det de ønsker der det er. Det skjer kanskje nå i enda større grad når det gjelder de unge. Det er mye kjøring på kryss og tvers til de gode tilbudene. Derfor brytes barriere ned med tiden.

Har det vært noen overraskelser i den nye jobben?
Der kommer det en liten tenkepause:
– Meg selv. Det å finne meg selv i et både nytt og gammelt miljø. Hvordan vil jeg fungere i en slik lederrolle? Fungerer det? Fungerer det ikke? Det synes jo å fungere. Jeg puster ikke lettet ut, men jeg puster lettere.

Museer er under utvikling i innhold, omfang og formidlingsmåter. Hvordan er det å arbeide med Telemark museum i en slik sammenheng?
– Veldig spennende! Det er tid for i større grad å arbeide på tvers av institusjoner. Vi samarbeider for eksempel godt med Teater Ibsen, men det vil være nødvendig å tenke kultur på en annen måte framover i det store bildet. Vi må virkelig bety noe og gi mening – hver for oss og sammen. Det betyr at det er ting som er i spill, og vi må finne rollene våre litt på nytt.

Hvordan er det å ha ansvaret for hele Telemarkshistorien – både fysisk og mentalt?
– Det har jeg respekt for. Vi har blant annet mange bygninger og gjenstander som er andres, men som tilhører fellesskapet sin kulturarv og skal dekke historien til et stort omland. Etter en opprivende splitting av Vestfold og Telemark som fylkeskommune, er det en viktig oppgave å bidra til å skape ett Telemark på ny. Nå skal vi sammen finne ut – på kryss og tvers av våre institusjoner – hva det er.

Ibsen, Ibsen og atter Ibsen

Inn mot et Ibsenjubileum i 2028 og i tiden videre: Hva blir Telemark museum sin rolle framover?
– Det er jo god stemning her hos oss etter at vi fikk midler over statsbudsjettet for 2026 til drift av Venstøp. Ibsens barndomshjem skal tilbakeføres til sin originale form, samtidig som vi bygger opp nye formidlingsmuligheter. Det skjer blant annet med å sette en boks inni låven hvor vi skal ha utstillinger og drive formidling.
– Første akt for Ibsen var på Venstøp. Her har vi en nasjonal rolle i å levendegjøre den første del av hans dannelsesløp. Våningshuset skal gjenskapes som et hjem. Både som et levende og trygt sted, slik som det oppfattes gjennom Ibsens egne beskrivelser. Vi skal finne sjelen til Venstøp, Ibsen og hans familie, som vi vet er der. Henrik Ibsen skal så tilgjengeliggjøres i enda større grad – både gjennom litteraturen og fysiske omgivelser. Vi er veldig bevisst at det ikke er kun for Skien, men for hele Telemark og vår felles identitet.

På hvilken måte kommer dere og du nærmere Ibsen ved å jobbe med dette prosjektet?
– Vi er nesten i en form for magisk spenningsfelt hvor vi blir trukket inn i Ibsens tidlige verden, om du vil det eller ei. For min del leser jeg mye Ibsen om dagen. Jeg faktisk koser meg med de ideologiske stykkene! Når jeg tenker tilbake på min egen skolering, hvor det er klassiske greske drama (på gammelgresk) samt mye Shakespeare på originalspråket, så blir det nesten til at jeg rister litt på hodet. Det at Henrik Ibsen ikke hadde noen påvirkning fra de store klassiske kildene er bare tull. Påvirkningen simpelthen oser ut av alle stykkene.
Christine får et lurt blikk:
– Jeg gjør min egen konspiratoriske lesning – som en kunsthistoriker, ikke en litteraturviter – og føler sterkt at ideologisk tenkning og tilnærming på et eller annet tidspunkt for Ibsen virkelig blir erstattet av å gå så tett som mulig på enkeltmenneskers – eller våre – problemer. Det er skikkelig moro! Derfor erklærer jeg ublu at jeg er forelsket i Henrik Ibsen. Både hans vidd og intelligens.
Er det vanskelig å forstå at han er fra Telemark?
– Nei, overhodet ikke. Slike genier både skaper seg selv og i samspill med sine omgivelser. Det er definitivt Telemark i sjelen hans.

Tror du han var glad i Telemark?
– Helt klart. Det finner veien til oss gjennom brevene hans. Det at han følger med fra et annet sted er kanskje det beste beviset på at han bryr seg om sin herkomst. Dette er den ultimate kjærlighetserklæring for en mann av hans tid.

På hvilken måte knytter du da best Henrik til Telemark?
– Kanskje ved å gjøre en sammenligning som jeg fabler om: Magnus Carlsen! Han er også en vrien person, med voldsom kapasitet og genialitet. Han oppfører seg på kryss og tvers av normer. Allikevel er det en person som vi elsker og tilgir. Så kommer den historiske vanskeligheten: Det faktum at Ibsen dro. Vi må tette det gapet og skape en form for kjærlighet til at det var greit. La oss få til å kjenne på en stolthet som gjør at vi kan være

> Med min typiske konspiratoriske lesning er det umulig å stille med blanke ark. Jeg ser det jeg vil se. Med både idéhistorie og psykologi i «studiebagen», så kan jeg ende opp å lese et stykke på fem forskjellige vis.

mer glade i mannen og verkene – sammen.
I samme åndedrag legger hun til:
– Her kan samfunnsdramaene spille en stor rolle. Hvis vi virkelig kan være solid reflekterte rundt hvordan vi kan være et laboratorium, som åpner stykkene opp for litteratur-, filosofi- og samfunnsdebatt, har vi en unik mulighet til å nå et større publikum – både unge og voksne.

Har du selv et avklart forhold til Henrik Ibsen? Her må Christine tenke veldig:
– Hm. Han har vært med meg siden ungdomsskolen. Terje Vigen gjorde et fantastisk inntrykk den gangen. Det ideelle. Måten å leve på. Slutten. Det er jo andre som kan lure deg forførerisk opp i stry, slik som Hamsun. Det kan få en til å vingle. Til slutt er Ibsens valg om å bry seg om folk i sin hverdag det som gjør meg avklart og sikker på min holdning til han. En mann som under andre omstendigheter kunne vært en statsleder. Oi! Nå får tankene vinger. Sånn er det når du blir utsatt for tanker som er så ellevilt nydelige!

Med pistol til tinningen (intervjuer legger til at dette var ikke tenkt som en snikinnlagt Hedvig- eller Hedda-referanse): Hva er dine favoritter hos Ibsen – stykker eller karakterer?
– Nå ble det nådeløst! Noen sentrale referanser blir for meg først Solveig. Hun er jeg virkelig fan av. Jeg blir skikkelig i harnisk hvis hun i en eller sammenheng med en framføring «tøytes» til. Det opphøyde, store og eksistensielle er knyttet til henne. «Fruen fra havet» må jeg trekke fram på grunn av de personlige valgene. Et svinegodt stykke om de gode valgene. Så har jeg jo et samfunnsengasjement som slår inne i lesningen min, samt at den snobbete og (deilig) elitistiske delen av meg elsker de ideologiske stykkene, og Brand. Til slutt er det ikke vanskelig å utbasunere at jeg hater Peer Gynt, men elsker stykket.

Kan det bli for mye Ibsen?
Da åpnes latterdøra på fullt gap:

– Nei! Overhodet ikke! Formidlingen må bare gjøres med kløkt, slik at folk ikke blir lei før de orker å engasjere seg.

Leser du over tid annen relevans inn i tekstene?
– Ja da! Med min typiske konspiratoriske lesning er det umulig å stille med blanke ark. Jeg ser det jeg vil se. Med både idéhistorie og psykologi i «studiebagen», så kan jeg ende opp å lese et stykke på fem forskjellige vis. Ibsen slutter ikke å vokse. Han fascinerer på så mange plan. Når det uttrykkes så mye fornuftig og formidles så mange gode tanker, så oppfordrer det til samfunnsanalyse på flere nivåer. Noe som er viktig for meg er at «Et dukkehjem» får jeg ikke til å lese veldig feministisk. Jeg tenker at Henrik Ibsen behandler oss på likefot – kvinner og menn. Kvinner beskrives som dårlige mennesker, på lik linje som menn. Ja, tekstene bare vokser.

Jubileumsåret 2028 er to år unna. Er det nå kun snakk om tiden og veien?
– Definitivt når det gjelder antikvarisk tilbakeføring av hus. Vi har større frihet når det gjelder det andre, men her også må vi kanskje tøyle vår iver. Det er mange gode idéer som skal skrelles ned. Når det gjelder samfunnsdebatten – hvor vi trenger debattkompetanse og evne å skille mellom verdier og det politiske – har vi hatt workshoper og medvirkning (blant annet med unge) hvor det er så inspirerende at det nesten gjør vondt. Ibsens sitater satt under diskusjon fungerer utrolig bra.

Er 2028 starten på en ny Ibsen-epoke?
– Uten tvil. Her har vi et ansvar. Nasjonale jubileer må brukes for alt de er verdt. Det skal være en ny start, med momentum og energi. For oss, samfunnet rundt oss og hele regionen.

Nye tider

Det satses på kultur i Skien fram mot 2028: Nytt bibliotek, formidlingssenter og hotell, som knyttes sammen med Ibsenhuset til et «kulturkvartal». Vil det gi en ny helhet for Skien og regionen?
– Så absolutt. I alle år som jeg kjenner til har det vært et Ibsenfellesskap blant institusjonene våre. Det er vi nødt å fortsette med. Som et eksempel på kommende synergier er det viktig rolle som Sølvåren vil få. Her utvikles det allerede innhold som vil få verdi på tvers av institusjonene.

Er det enighet på Telemark museum om hva formidlingsgullet er?
Christine smiler igjen:
– Det er ikke vanskelig. Det er folka! Vi er ellers samstemmige om gullet, men det er mange gullkorn. Det gir valgets kvaler. Om det gjelder det jeg allerede har nevnt, gjenstander fra jernalderen, bibler fra 1500-tallet, Ulefos hovedgård, eller globuser fra Washingtons egen globusmaker. Det er absurd hva vi får lov til å forvalte. Vi trenger tilstrekkelig kunnskapsproduksjon med troverdighet. Det er ikke bare enkelt på grunn av kapasitet, i det Telemark har få store forskningssatsninger. Derfor trengs samarbeidspartnere som Universitetet i Sørøst-Norge.

Det er mer ammunisjon igjen på lager:
– Vi skal forvalte samlingene og gjøre de mer relevante. Museer er ikke lenger autoritære monologinstitusjoner. Vi skal tørre å slippe kontrollen, gå i dialog, være med i samtalen om hva vi formidler. Da tar vi et nytt steg inn i en mer spennende verden av opplevelser.

Hva med ditt forhold til kultur og midler i disse kutt-tider?
– Det kan virke uutholdelig, men vi skal finne ut av det. Kriser er oftest starten på et eller annet lurt. Samtidig må vi gjøre hva vi kan for å skape høyere kvalitet på tjenestene våre, skape relevans og vi i kultursektoren må finne sammen i en mye større grad enn vi

gjør i dag. Uansett hvor svak økonomien er i kommunene eller fylkeskommunen.

Så trekker Christine pusten for en siste barrikadetale i denne sammenhengen:
– Det som skjer rundt i verden nå gjør at vi trenger beredskap innenfor kultur. Vi må orke å snakke om og diskutere hva vi gjør innenfor kultursektoren, funksjonen til kultur, hvorfor vi gjør det vi gjør, og hvilken rolle vi kan inneha. Det er ikke bare snakk om tankeløs og tannløs strømlinjeforming, men også forskjellen mellom identitet og tilhørighet. Vi mennesker vil gjerne treffes og ha noe å snakke om. Kulturen skal gi mening til livene våre, samt gi oss plasser hvor vi kan reflektere sammen, noen som er helt grunnleggende for at vi skal eksistere som samfunn.
Så i klartekst kan det sies.

Etter litt over to måneder i den direktørstillingen: Er du mer eller mindre gira på jobben?
– Mer! Det er jo helt livsfarlig.
Den litt oppgitte latteren bare fortsetter. Denne gangen over seg selv. Død og pine, Christine! Du har fått et sitat fra «En folkefiende» i overskriften. Det er enkelt å oppsummere. Du virker som en sann folkevenn, med bestemthet og kjærlighet. Takk for praten!

Telemark museum

Direktør: Christine Hermansen (fra 1. august 2025)
Antall årsverk: ca. 40
Hovedanlegg og administrasjon: Brekkeparken, Skien, Telemark.

Eierstruktur: Eies av Stiftelsen Telemark museum. Finansieres gjennom tilskudd fra Telemark fylkeskommune.
Grunnlagt: 1909 – ved overtagelse av 36 mål store Brekkeparken.
Innhold i samlingene: Arkeologiske funn, kunst, kunsthåndverk, folkekunst, historiske gjenstander, fotografier og arkivmateriale.

Andre viktige avdelinger og anlegg:
Venstøp: Henrik Ibsen museum, barndomshjemmet til Henrik Ibsen.
Porselensmuseet i Porsgrunn.
Ulefos Hovedgaard.
Vest-Telemark museum med administrasjon i Eidsborg i Tokke.
Norsk industriarbeidermuseum på Rjukan.

Telemark museum har en bred samling som dekker mange aspekter av Telemarks historie, fra forhistorisk tid til moderne tid.

Museet spiller en viktig rolle i å bevare og formidle kunnskap om Telemarks kulturarv.

Henrick
BOY
CHIFO

av Bjørn Rudborg, prosjektleder Henrik Ibsen museum, Telemark museum

Historien om Henrik Ibsen museum

Det begynte egentlig rett etter krigen, i 1948, som den store sak for det nyopprettede Ibsenforbundet i Skien. Landet trenger et Ibsen-museum, det må ligge i Skien og det haster! Det gikk ikke mange år før man i 1951 kunne notere seg en konkret nyhet, i avisene på hva dette kunne bli: «Venstøp i Gjerpen som Ibsen-museum?» Hele artikkelen er som skrevet i dag:

«Det er planer om at Nordre Venstøp i Gjerpen, Henrik Ibsens barndomshjem, skal bli et Ibsen-museum, opplyser lektor Einar Østvedt, formann i Ibsenforbundets Skien-avdeling. Eieren av gården har stilt seg imøtekommende.

Det er meningen å bringe interiøret tilbake til den skikkelse det hadde i 1830-årene da Henrik Ibsen levde sine guttedager der. Den økonomiske siden av saka håper en å løse med bistand fra Telemark fylke, Skien og Gjerpen kommuner og andre interesserte.»

Eieren var altså imøtekommende, et frø var tydelig sådd. Ytterligere noen år etter, i 1955, kunne man snappe opp nok en nyhet i avisene, denne gang om møbler:

«Skien formannskap; Etter søknad fra Ibsenforbundet ble bevilget kr 1.000,- til kjøp av et møblement som har tilhørt Henrik Ibsen og som er tilbudt Ibsenforbundet av banksjef Ø. M. Ore, Oslo.»

Her ser vi at Skien kommune har støttet Ibsen-arbeidet helhjertet fra første dag, ikke minst ved å ta sin rolle som vertskommune på det største alvor.

Allerede året etter, i 1956, kom gjennombruddet, det aller viktigste, med foto og overskrift:

«Norge har endelig fått sitt representative Ibsenmuseum». Med undertittel; «Godseier Løvenskjold skjenker Ibsens barndomshjem på Venstøp til Fylkesmuseet».

Fotografiet viser fem personer, med en stor gulvklokke i bakgrunnen, der man kan lese

«Ved en enkel høytidelighet på Brekke Museum i går ble Venstøp overlevert til museets forvaltning. Tilstede var styret for Fylkesmuseet, representanter for Ibsenforbundet og giverne. På bildet sees forrest godseier Løvenskiold og frue, og bak fra venstre konservator Landsverk, høyesterettsadvokat Lars Skjelbred og dr. phil. Einar Østvedt.»

<< *FORMIDLING: Framtidsblikk på hvordan låven kommer til å bli, med helårsåpen drift og moderne teknologi.*

FREDAG 6. APRIL 1956

Venstøp gård hvor Henrik bodde fra sitt syvende til sitt 15. år

Venstøp blir Ibsenmuseum

Storslagen gave fra godseier Løvenskiold til Fylkesmuseet

VENSTØP 1956: Faksimile fra PD, 6. april 1956, med nyheten om at Skien får sitt eget Ibsenmuseum.

Det var sånn man gjorde det på den tiden, og det er på mange måter sånn man gjør det også i vår tid. Noen oppgaver er for offentligheten, andre museale oppgaver må løses ved privat engasjement og finansielle krefter.
Avisens fortelling kunne like godt ha vært vår egen tids fortelling:

«I disse dager er det sluttet en kontrakt mellom eieren av Venstøp i Gjerpen, hvor Henrik Ibsen bodde i sin barndom i 8 år (1836–1843), og godseier Herman Løvenskiold, Fossum. Avtalen går ut på at Løvenskiold overtar eiendommen for et meget betydelig beløp, for igjen å overdra den til Telemark og Grenlands Fylkesmuseum, som under konservator Halvor Landsverks ledelse vil omgjøre eiendommen til et representativt Ibsenmuseum og påta seg museets administrasjon. Godseier Løvenskiold har også påtatt seg å bekoste full istandsetting og restaurering av bygningene. Det er en stor-stilet gave godseieren hermed har ydet offentligheten, og Telemark og særlig Skien, dikterens fødeby, har endelig fått en institusjon og et hus der de kan samle sin interesse og sine tradisjoner om sin berømte sønn.»

Som et forspill til denne kulturelle nyheten om kjøp av Ibsens barndomshjem, utspilte det seg en aktuell Ibsen-debatt på 1950-tallet, som på mange måter kommuniserer med vår egen tid. Debatten kunne man lese om i regionens aviser. Flere tok til ordet for at vi manglet et verdig Ibsenmuseum i Norge. Det ble vist til en del spredte Ibsensamlinger, som dikterens arbeidsværelse på Bygdøy, apotekergården i Grimstad og Ibsensamlingen i Telemark fylkesmuseum. Men først nå – femti år etter Henrik Ibsens død – har det lykkes å få kjøpt inn den eiendommen som uten sammenligning har sterkest tilknytning til Ibsens privatliv – hans barndomshjem på Venstøp. Her tilbragte han en del av sine grunnleggende år, her skrev han sine første

primitive «skuespill» for sitt selvlagede dukketeater, og her mottok han inntrykk som lar seg etterspore i flere av hans senere dramaer, kan vi lese i de gamle avisene.

Sånn forløp Ibsen-debatten seg på 1950-tallet, og Telemark museum fortsetter den museale historien i dag. Vi kan si som de sa for 70 år siden; ved innkjøpet av Ibsens Venstøp er det rådd bot på en gammel forsømmelse. Går vi til utlandet, vil dette straks falle i øynene. Mens vi hittil bare har hatt spredte og nokså tilfeldige Ibsensamlinger å by på, har engelskmennene reist Shakespeare et varig minnesmerke i det berømte Stratford on Avon, tyskerne har sitt Goethe-hus i Frankfurt am Main, som nå er gjenreist i sin gamle skikkelse etter bombingen under krigen, og de har Goethe-Schiller-byen Weimar. Og danskene har bygd opp et noe nær fullkomment H. C. Andersen-museum i den store eventyrkongens fødeby, Odense. Det er i denne buketten av kunstnerhjem og litterære museer vi setter Henrik Ibsen museum også i dag, slik man ønsket seg det på 1950-tallet.

Deretter går det raskt, og det begynner å nærme seg åpning av museet. Mandag 16. juni 1958 kan man lese i avisene: «Ibsenmuseet i Gjerpen åpnet». Her framkommer det kort og konsist at Ibsenmuseet på Venstøp i Gjerpen ved Skien ble åpnet søndag i nærvær av omkring 100 innbudte. Ibsenfamilien var representert ved fru Irene Ibsen Bille, som var kommet fra København.

Hvor bredt denne begivenheten slo om seg, skal være usagt. Det samme gjelder kostnadene og arbeidet som lå til grunn; hvor mange var engasjert, hvor stort var egentlig dette i etterkrigstidens Skien? Museene har forandret seg veldig opp gjennom årene, på lik linje som skoler, kultur og reiseliv har endret seg. Men ett er sikkert, miljøet i Skien maktet å realisere kjøpet av Henrik Ibsens barndomshjem, og det ble realisert et museum for publikum og besøkende. Og kanskje aller viktigst, noen tok regninga. Ibsenforsker ved Telemark museum, førstekonservator NMF Jørgen Haave, har skrevet i *Hundre år på Brekke* at gaven fra Løvenskiold til kjøp av eiendommen, samt restaurering og istandsetting av det kommende museet, kom på rundt kr 250.000 i 1956. Etter Norges Banks priskalkulator på prisvekst utgjør dette i 2024-verdi, kr 4.477.076. Beløpet tilsvarer en prisstigning fra 1956 til 2024 på 1690 prosent. Kostnader og høy prisklasse er for øvrig den samme kjente historien og den samme store utfordringen, år etter år. Telemark museums budsjett for ytterligere tilbakeføring, omfattende oppgradering og til moderne formidling, vil nok på nytt få stor oppmerksomhet, denne gang i 2028.

Telemark museum har drevet Henrik Ibsen museum jevnt og trutt siden 1958, det er viktig å si. Når vi kommer til mars 2028, markerer museet derfor ikke bare 200-årsjubileet for Henrik Ibsens fødsel. Telemark museum markerer også 70 år med utvikling av Henrik Ibsen museum. Som for syttiåringer flest, er det derfor velfortjent med en «extreme makeover». Det er viktig for oss å minne om

> Det er ikke mange skoleelever fra Skien som ikke har vært innom én eller flere ganger gjennom sine skoleår

KLIMATISERING: Her ser vi forlengelsen av låven, deler av den nye tekniske kjelleren som utgjør den moderne delen av det nye visningsbygget.

FINANSIERING: Telemark museum arbeider aktivt med finansiering fra mange hold. Her et besøk av Sparebankstiftelsen Telemark i oktober 2025. Artikkelforfatter Bjørn Rudborg i front.

at museet på Venstøp ikke har stått stille gjennom 70 år. Det har gjennomgått stor utvikling, rom for rom, ikke minst i låven. Nye utstillinger og aktiviteter og øvelser har vært produsert. Konserter og foredrag gjennomført. Hagen og uteområdet har vært populært, og det er ikke mange skoleelever fra Skien som ikke har vært innom én eller flere ganger gjennom sine skoleår. Henrik Ibsen museum har ikke minst samarbeidet med en lang rekke Ibsen-aktører, der vi særlig vil nevne Teater Ibsen.

Det store vendepunktet for museets formidling av Henrik Ibsens historie kom i 2017, da Jørgen Haave publiserte boken Familien Ibsen. Boken oppsummerer forskningen på Ibsen-feltet, og hele historien om Henrik Ibsen i Skien ble kartlagt på nytt. Gjennom kildestudier og fysiske undersøkelser i huset har vi kommet til ny kunnskap om bygningen. Sammenstillingen av forskningen og den nye fortellingen om familien Ibsen viser at mange av de tilbakeførende tiltakene og restaureringer utført i 1956–58 kunne vurderes på nytt.

I 1958 ble deler av bolighuset innredet med en vaktmesterbolig. Resten av bolighuset ble tilbakeført som familien Ibsens hjem. Et viktig tiltak i det som skjer nå fram mot 2028 er å fjerne vaktmesterboligen, slik at størrelsen på det historiske arealet øker betraktelig. Bolighuset får nye rom og flere av de eksisterende rommene vil få ny funksjon.

Våningshuset skal tilbakeføres til rundt år 1835 etter grundige planer for korrekt romplan, materialbruk, overflatebehandling, tekniske løsninger og øvrige antikvariske forhold. I arbeidet med innredning av hovedhuset legges det stor vekt på kunnskap om stilepoke og historisk bruk. Dette skjer i samarbeid med antikvariske myndigheter for å få en autentisk og riktig fremstilling.

Selv om korrekt tilbakeføring også var målsetting for Ibsenforbundet og museet i 1958, så blir det først nå vi får oppfylt ønsket så grundig som det fortjener. Våningshuset blir ikke bare et museum, det blir en tidsreise inn i tidlig 1800-tall til Skiens patrisierkultur og dens storslagne historie.

Det neste store bygningsmessige tiltaket som skal stå ferdig til jubileet, er en full klimatisering av låven. Fra å være en luftig og ordinær låvebygning, blir det nå et moderne formidlingssted, som skal brukes året rundt. Låven forlenges 3–4 meter, og det bygges en omfattende teknisk kjeller under bakken. Det er låven som blir det operative museale, det som skal fortelle og forklare. Her inne blir det plass til ordinære utstillinger av gjenstander, det blir areal for øvelser og aktivitet. Innerst på låven bygger vi et auditorium med plass til bortimot 100 personer. Selvfølgelig blir det universell utforming og moderne teknologi, toaletter og garderober, resepsjon og butikk.

Som museum har vi en fortelling å fortelle! Den handler om Henrik Ibsen, Ibsens historie, Ibsens biografi fra Skien, ut i verden og hjem igjen 200 år etter. Fortellingen om kunsten og kunstnerens betydning i et moderne samfunn, Ibsens kunst, og hvorfor og hvordan disse dramaene ble hele vårt lands moderne fortelling. Historien om Henrik Ibsen museum blir derfor ny, i den grad man kan si at en 200 års historie fornyes. Våre bygg og våre anlegg er bokstavelig talt våre rammebetingelser, men det som er innenfor rammene vil aldri fryses til én tid eller én fortelling.

Telemark museum vil fortsette å fortelle historien om både dikteren og Henrik Ibsen museum, år etter år. Vi vil aldri sette punktum.

av Jørgen Haave, førstekonservator NMF Telemark museum

Dikter-sofa finner sin fortelling

Telemark museum tok denne sofaen inn i samlingene i 1939, med to tilhørende stoler. Møblene var en gave fra den nye direktøren på Finse høyfjellshotell. Der hadde de stått på hotellets biljardloft i et ukjent antall år. Ifølge *A-magasinets* påskenummer fra 1928 var det ikke mange gjester som benyttet seg av møblementet. De eneste som satte seg ned der var eldre herrer som ikke ville danse og utenlandske turister som tok bilder av hverandre mens de forsøkte å se dypsindige ut i sofaen som ble påstått å ha tilhørt den verdensberømte dramatikeren Henrik Ibsen.

Hvorfor, når og hvordan Ibsens sofa endte opp på Bergensbanens høyestliggende stasjon finnes det ingen informasjon om. De eneste opplysningene konservator Rikard Berge kunne basere seg på, kom frem i et brev fra filmskaperen Tancred Ibsen, dikterens barnebarn. Der bekrefter han at møblene hadde tilhørt Henrik Ibsen, «under hans teatertid i Bergen». Tancred Ibsen skriver også at møblene ble solgt på auksjon mens Henrik Ibsen oppholdt seg i utlandet.

Hvor Tancred Ibsen hadde sine opplysninger fra er ukjent. Hvis de virkelig stemmer, ble sofaen solgt 30 år før han ble født. Påstanden om at Henrik Ibsen kjøpte møblene i Bergen, fremstår umiddelbart som tvilsom. De første årene i Bergen bodde han på Sontums Hotel, og da teateret ordnet en egen leilighet til ham i 1853, var også de rommene utstyrt med seng, bord, stoler og så videre. Ibsen ble boende i teaterets møblerte leilighet helt frem til han flyttet til Christiania i 1857.

Det er der Ibsen bor da han som gift småbarnspappa roter seg inn i økonomiske problemer tidlig på 1860-tallet. Da dukker sofaen opp, i lister han skriver over alt han eier av økonomisk verdi. Og akkurat som Tancred Ibsen hevdet, finner man møblene også igjen i protokollen fra auksjonen som ble avholdt etter at Ibsen hadde forlatt både fedrelandet og gamle gjeldsforpliktelser i 1864.

Sofaen i mahogni med damasktrekk og seks tilhørende stoler ble kjøpt av nålemaker Eriksen. Folketellingene forteller at Hans Eriksen og hans 13 år eldre kone forble barnløse, og at de flyttet fra Øvre Slottsgate, via Kirkeveien og endte opp i Akersbakken, hvor Eriksen døde i 1905. Sofaens videre ferd til Finse forblir foreløpig ukjent.

Hva så med den tvilsomme påstanden om at Ibsen skaffet seg sofaen i Bergen? Jeg hadde for lengst gitt opp å finne ut noe mer og holdt på med andre ting, da jeg leste et brev som Ibsen sendte til Bergen noen måneder etter han hadde flyttet derfra. Mot slutten av brevet forteller Ibsen at et av teaterets styremedlemmer hadde båret *«sig mindre pyntelig ad» da Ibsen var i ferd med å sende av gårde flyttelasset sitt. På vegne av teaterets styre «[…] gjorde [han] Fordring*

paa Eiendomsret til mine Møbler hvis kjøbesum jeg riktignok i sin tid fik erstattet af Theaterkassen men som jeg dog syntes med Grund at kunne betragte som mine […]».

Ibsen hadde kjøpt mahognisofaen med damask og de tilhørende seks stolene, og fått beløpet refundert av utleieren, som så tok Ibsen på fersk gjerning idet han pakket møblene med seg på vei til Christiania. Utleieren minnet om at møblene tilhørte teateret, hvorpå Ibsen uansett tok dem med seg, fordi han betraktet dem som sine. Det at han leide møblert var altså intet hinder, men en forutsetning for anskaffelsen av sofaen.

Tancred Ibsen var altså forbausende velinformert om hvor sofaen dukket opp, selv om det strengt tatt ikke er helt presist at den *tilhørte* Henrik Ibsen.

Sofaen står nå utstilt i hovedutstillingen i Telemark museum, Brekkeparken «Alt dette er ditt».

Kilder:

TGM-BM.1938-39:146 Sofa.
Dahl, Per Kristian Heggelund, 2001. *Streiflys – fem Ibsen-studier.* Ibsen-museet, Oslo. (11–52).

Foto: Dag Jenssen

av Lise Lotte Henriksen, kommunikasjons- og markedsrådgiver Teater Ibsen

«Jeg må! Jeg må; så byder meg en stemme i sjelens dyp, – og jeg vil følge den», sier hun og smiler lurt

Teatersjef Line Rosvoll intervjuet av Lise Lotte Henriksen

Line Rosvoll har vært teatersjef på Teater Ibsen noen måneder nå. Åpningsreplikken i Ibsens «Catilina» sitter som et skudd.

– Avtrykket og etterklangen av Ibsens ord aktiverer mot og forandringskraft. Med de kunne jeg takke ja til jobben, sier hun.

Etter ti år som kunstnerisk leder på Dramatikkens hus og så godt som et helt liv i teaterbransjen, er det nå helt nye utfordringer som venter. Rosvoll har alltid vært mest opptatt av regi, dramaturgi og tekstuell samtale med de levende norske dramatikerne. Plutselig er det Henrik Ibsen som banker på tankedøren, og 57-åringen kjente seg klar for nye livs- og verdivalg.

– Hei, Henrik. Hei, Telemark. Her er jeg, skal vi leke?

Verken Teater Ibsen eller Telemark er ukjent for henne. Hun har vært her før, den gang som regissør.

– Teater Ibsen har alltid hatt en særskilt betydning for meg. I de formende årene som ung regissør fikk tiden her stor betydning for mitt videre kunstneriske arbeid, forteller Rosvoll.

Et arbeid som har ført til at det nå finnes betydelig flere norske dramatikere med internasjonal merittliste, og at publikum her hjemme får oppleve mer levedyktig samtidsdramatikk av høy kvalitet.

Når det nå nærmer seg 2028 er det en annen dramatiker som står i fokus. En det er lenge siden skrev noe nytt, men stadig er like aktuell. Skiens store sønn skal bejubles over hele verden, og forventningene er store til teateret i Henrik Ibsens egen hjemby.

– Teater Ibsen. Det finnes intet teater i Norge, eller i verden, med et mer velklingende og forpliktende navn. Det navnet skal reflekteres i programmeringen når vi nærmer oss det kommende Ibsen-året, sier Rosvoll.

Nøyaktig hva hun planlegger, kan hun ikke offentliggjøre akkurat nå.

– Kanskje en ønskeliste?

– Jeg ønsker meg samarbeid og store opplevelser for publikum, sier hun og kan avsløre at det blir det også.

Teater Ibsen skal samarbeide med Telemark museum om en ny Ibsen-forestilling for barn på Henrik Ibsen museum. De jobber også med samarbeid med Kulturfestivalen Peer Gynt, Det Norske Ibsenkompaniet, Ibsenforbundet, Skien Bibliotek, Sølvåren Ibsen formidlingssenter, Ibsenhuset, Scheen Theaterselskab, Spriten, Grenland Friteater og PIT. Samarbeid med lokale utøvere og næringsliv er også på ønskelista. Alle skuespillere i Telemark bør ha en Ibsenmonolog i lomma før mars 2028, og så har vi selvfølgelig Ibsen Scope-festivalen.
Hun peker på Hilde Guri Bohlins kontordør

> Jeg ønsker meg samarbeid og store opplevelser for publikum

like bortenfor der hun sitter.

– Ibsen Scope! Norges viktigste teaterfestival! Ibsen Scope er festivalen som sørger for at «hele verden» er i Skien annet hvert år.

– De har vært en øyeåpner og gitt meg utallige faglige innsiktsdusjer, sier Rosvoll.

– Her har nye og etablerte dramatikere skrevet bestillingsverk aktivert av Mester Ibsens dramatikk.

Fem år med juryarbeid i Ibsen Scope har gitt henne ny kunnskap om verdensdramatikerens posisjon og betydning. Det er altså ingen grunn til å tvile på at Rosvoll er godt skodd til å ta vare på både ny dramatikk og Ibsens arv. Midt oppi planene, visjonene og det kommende Ibsen-året, står også Teater Ibsen i krevende situasjon. Vestfold har trukket seg ut fra eiersiden, og nøyaktig hvordan fremtiden ser ut er det per nå ingen som vet.

Det legger seg et alvor over ansiktet til Rosvoll.
– Jeg er opptatt av hvordan de tilgjengelige økonomiske, menneskelige og faglige ressursene best kan brukes for å løse institusjonens samfunnsoppdrag, sier hun og utdyper:
– Jeg tror på kunsten og teatrets betydning i lokalsamfunnet og verdenssamfunnet.

Hun sier det som om det er fasit. To streker under svaret. Det er vanskelig å ikke tro på henne.

Det eneste som er helt sikkert, er at man aldri skal ta noe for gitt.

– Heller ikke publikummet vårt. De skal finnes og vinnes igjen og igjen. Jeg har vokst opp i en høyblokk i Groruddalen og vet godt hva det vil si å ikke oppleve teateret som inkluderende, relevant eller tilgjengelig. Det motiverer meg.

> Avtrykket og etterklangen av Ibsens ord aktiverer mot og forandringskraft

av Andreas Gilhuus, direktør Ibsenhuset

Ibsenhuset mot 2028 – en viktig omstilling og en ny mulighet for byen

Ibsenhuset står foran en av de mest omfattende endringene i sin historie. De kommende årene skal bygget fornyes, og vi skal samtidig legge grunnlaget for hvordan huset kan fylle rollen som regionens viktigste møteplass for kunst, kultur og offentlige arrangementer inn mot Ibsen-jubileet i 2028.

Vi har mange spennende planer for jubileumsprogrammet, men kan ikke røpe noe så tidlig i prosessen. Samarbeid er nøkkelen til suksess, og her jobbes det godt mellom oss, Teater Ibsen, Telemark museum, Ibsenbyen, Sølvåren Ibsen formidlingssenter, Ibsenforbundet og flere andre for å få på plass et spennende program som vil kunne trekke folk fra både fjern og nær.

Byggeperioden blir krevende. Vi skal holde hjulene i gang, ivareta publikum, artister og samarbeidspartnere – og samtidig sikre at ombyggingen gir et bygg som faktisk løser de utfordringene vi har i dag. Målet er at vi skal ha normal drift i byggeperioden, og inntil nå har det gått knirkefritt gjennom godt samarbeid og dialog med utbygger.

Samlokaliseringen med Ibsenbiblioteket blir et stort løft. Vi får muligheten til å utvikle et mer åpent og levende hus, der kulturformidling, kunnskap og publikumsaktiviteter veves tettere sammen. Dette gir nye muligheter for felles satsinger, bedre publikumstilbud og mer effektiv bruk av ressursene. Vi skal sørge for at begge institusjoner beholder sin tydelige identitet, samtidig som vi bygger noe som er større enn summen av delene.

Både Skiens Kunstforening og restaurant Henrik & Kompani påvirkes av byggeprosessen, så vi har tett dialog med dem, og målet er å sikre mest mulig forutsigbarhet og gode løsninger – både i perioden vi står i nå, og når det nye kulturkvartalet står ferdig.
Mot 2028 er ambisjonen klar: Ibsenhuset

Andreas Gilhuus. Foto: Maria Sundet Selander

skal være en mer moderne, tilgjengelig og fleksibel kulturarena enn noen gang før. Vi skal ta vare på det som fungerer, forbedre det som hemmer oss, og skape rammer som gjør oss bedre rustet til å møte publikum, profesjonelle aktører og byens behov i mange år framover. Ibsen-jubileet blir en naturlig milepæl, men arbeidet vi gjør nå handler om mer enn ett enkelt år – det handler om å sikre at Ibsenhuset står sterkt i tiårene som kommer.

> Ibsenhuset skal være en mer moderne, tilgjengelig og fleksibel kulturarena enn noen gang før

«Brunosten» viker plass for nytt Ibsenbibliotek. Ibsenhuset sees i bakgrunnen.

Ibsenforbundet 80 år i 2028

Ibsenforbundet er en uavhengig forening for alle som har interesse for Henrik Ibsen. Forbundet har en lang og ærverdig tradisjon og har bidratt til å markere Skien som «Ibsenbyen», til å verne om Ibsenminner og stimulere til økt interesse for Ibsens liv og hans dramatikk gjennom foredrag og kulturarrangementer.

Ibsenforbundet ble stiftet i Skien i 1948. Blant stifterne var prost Halvdan W. Freiborg og lektor Einar Østvedt, to ildsjeler med stor interesse for Ibsen. Einar Østvedt ble raskt leder i Ibsenforbundet og preget forbundet og dets aktiviteter helt frem til sin død i 1980. Han var drivkraften blant annet i arbeidet med bevaring av Ibsens Venstøp og leiligheten i Snipetorp.

Arbeidet i Ibsenforbundet ble videreført av mange solide ledere etter Østvedts bortgang. Historien til Ibsenforbundet vil bli fortalt i jubileumsboken «Ibsens Skien, Skiens Ibsen», se mer informasjon på side 71. Erik H. Edvardsen har takket ja til å forfatte boken som også skal omhandle Skien på Henrik Ibsens tid og Ibsens oppvekst i Skien.

Ibsenforbundet vil takke alle medlemmer som støtter oss og som deltar på våre arrangementer. Uten dere, intet Ibsenforbund.

Dersom du ikke allerede er medlem, ønsker vi deg velkommen som medlem!

Du kan lese mer på www.ibsenforbundet.no eller kontakte oss på post@ibsenforbundet.no

IBSEN
forbundet

Ibsen
Kongen av dramatikk

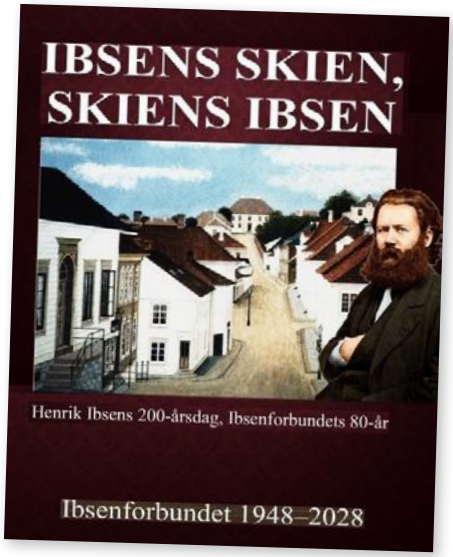
– spilles på hovedscener verden over
– født og oppvokst i Skien

Jubileumsbok 2028

I anledning jubileumsåret 2028 vil Ibsenforbundet utgi en bok som både markerer at det er 200 år siden Henrik Ibsen ble født, og den begivenhet at forbundet fyller 80 år. En Skiensvenn, tidligere leder av Ibsenmuseet i Oslo, Erik Henning Edvardsen, har sagt seg villig til å skrive. Tittelen han har valgt er *Ibsens Skien, Skiens Ibsen*.

I første del er tanken å vise dikterens egen bakgrunn gjennom oppvekst, erfaringer og lærdom, steder, omgivelser og vennekrets, og å undersøke hvilke lokale hendelser som ligger til grunn for hva vi påstår å vite om den unge Ibsens liv.

Andre del vil fokusere på det vakuum som oppsto etter Henrik Ibsens død. Hvordan var det Skien ivaretok og forvaltet arven, og hvordan ble den oppgaven å være dramatikerens barndomsby formidlet til verden? Hva var hensikten med å starte et litterært selskap for Ibsen, og hva har foreningen utrettet?

> Hvordan var det Skien ivaretok og forvaltet arven, og hvordan ble den oppgaven å være dramatikerens barndomsby formidlet til verden?

12
8
7
6
5
4
Hesselsbergsgate
Skistredet
Torggata
Kongens gate
11
9
17
2
Henrik Ibsens gate
Telemarksgata
Snipetorpgata
16
1
Rådhusgata
10
Prinsessegata
3
13
14
Skiens-
elva
Hjelle-
vannet
15
18
Klosterøya

Ibsensteder i Skien

1. Handelstorget
2. Stockmanngården
3. Prestegården
4. Altenburggården
5. Ibsenparken
6. Festiviteten
7. Skien kirke
8. Lie kirkegård
9. Ibsentrappa / Sorrento plass
10. Snipetorp
11. Telemark museum – Brekkeparken
12. Henrik Ibsen museum på Venstøp
13. Langbrygga
14. Hjellebrygga / Telemarkskanalen
15. «Rottejomfruen»
16. Ibsenhuset
17. Skien bibliotek
18. Teater Ibsen

Ibsen byen Skien

Første akt startet her

20. mars 2028 er det 200 år siden Henrik Ibsen ble født i Skien. Ibsenbyen Skien er stedet der alle kan oppleve og lære om den store dikterens oppvekst, liv og verk.

Det var i Skien det hele startet, og den offisielle åpningen av Ibsenåret 2028 skal derfor foregå i Skien på 200-årsdagen.

Ibsen 2028 i Skien skal bli en feiring som er Henrik Ibsen verdig – et samarbeidsprosjekt som skal involvere mange aktører, og der byens kulturinstitusjoner spiller en viktig rolle.

IBSEN forbundet

TELEMARK fylkeskommune

SKIEN KOMMUNE

HENRIK IBSEN MUSEUM
Telemark museum

SØLVÅREN

Ibsen Scope

IBSEN HUSET

TEATER IBSEN

Følg med på hva som skjer frem mot 2028 på

www.ibsenbyen.no

Framtiden bygges ikke av tilfeldigheter, men av vilje, sannhet og mot. Henrik Ibsen minner oss om at den største styrken ligger i å være helhjertet:

> Det, som du er,
> vær fullt og helt,
> og ikke stykkevis
> og delt.

Fra Brand

Bli medlem av IBSEN forbundet

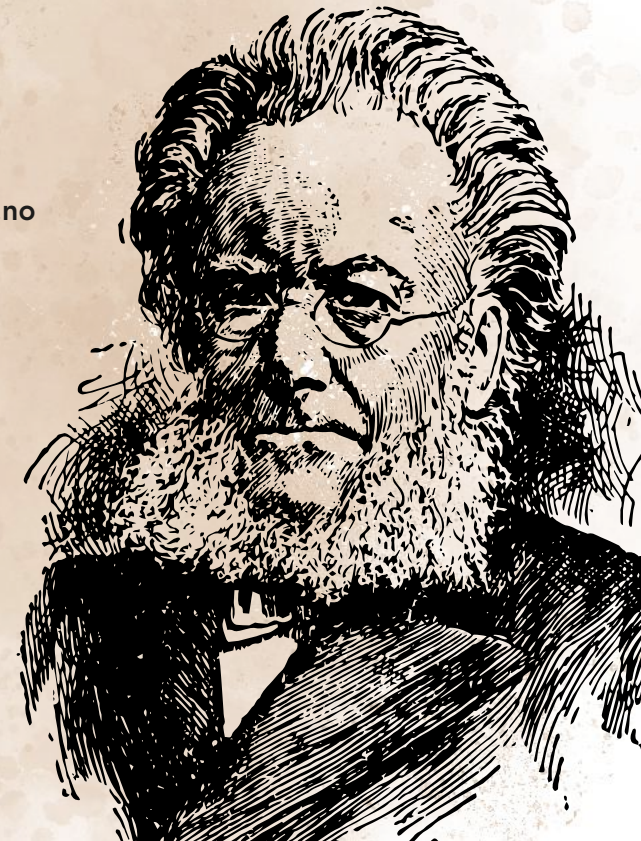
Ibsenforbundet ble stiftet i Skien i 1948 og er landets eneste Ibsenforbund. Det er en uavhengig forening for alle som er interessert i Ibsen og hans dramatikk. Forbundet har en lang og god tradisjon med å markere Skien som «Ibsenbyen». Samtidig er det et ønske å ta vare på alle Ibsenminner og å holde interessen og kunnskapen om Ibsen levende.

Ibsenforbundet arrangerer møter med foredrag og kulturopplevelser og er en pådriver for at minnet om Ibsen ivaretas på beste måte.

VELKOMMEN SOM MEDLEM!

Støtt Ibsenforbundets arbeid med å fremme interessen for Henrik Ibsens liv og hans dramatikk.

Du kan melde deg inn på vår nettside www.ibsenforbundet.no eller ved å kontakte oss på post@ibsenforbundet.no

9 788299 439022